

CENTRUM TRADIČNEJ
KULTÚRY V MYJAVE

Spomienky na osobnosť a dielo Blanky Landovej

výstava k nedožitým 80. narodeninám Blanky Landovej

Výstava prezentuje štyridsaťročnú pracovnú činnosť Blanky Landovej a jej aktívnu spoluprácu takmer na všetkých výstavách, ktoré sa každoročne stali súčasťou folklórneho festivalu v Myjave.

www.kultura.sk

OSOBNOSŤ BLANKY LANDOVEJ

Mgr. Blanka Landová, rod. Plhalová,

* 15. 6. 1940 Skalica

† 2. 4. 2019 Myjava

Blanka Landová sa narodila 15. 6. 1940 v Skalici v rodine živnostníka – podnikateľa, kde prežila svoje detstvo. V roku 1957 absolvovala strednú školu v Holíči. V roku 1958 – 59 študovala na Zdravotnej škole v Martine. Následne svoje zdravotné znalosti využila ako zdravotná sestra na úrazovom oddelení v Žiline až do roku 1962. Vysokoškolské štúdium ukončila na Univerzite Komenského v Bratislave v odbore história – slovenčina. V roku 1963 sa počas štúdia na Vysokej škole vydala za MUDr. Bohumila Senčíka z Kuklova. Ich manželstvo trvalo do roku 1975, kedy Blanka ovdovela. O dva roky neskôr sa vydala za Ing. Rudolfa Landu, s ktorým prežila 41 rokov v bezdetnom, no napriek tomu harmonickom manželstve.

Na Myjavu prišla Blanka Landová pracovať najskôr ako učiteľka slovenského jazyka a dejepisu vo vtedajšej I. Základnej deväťročnej škole. Chvíľu pracovala aj v Skalici. Neskôr v roku 1966 sa začal stavať pod gesciou Slovenského národného múzea pamätník v Myjave a rekonštruovať dom Anny Kolényovej. Boli vypísané konkurzy na obsadenie muzeálnych pracovných pozícií. Po dobudovaní novej prístavby nastúpila Blanka Landová do múzea Slovenských národných rád na pozíciu riaditeľky 1. 4. 1968 a pracovala v ňom až do roku 2006.

ॐॐॐॐॐॐ

ČINNOSŤ BLANKY LANDOVEJ V MÚZEU SNR V MYJAVE

V roku 1968 sa Blanka Landová stala riaditeľkou novovzniknutého múzea, v ktorom začínala s jeho budovaním od samotných základov až po súčasnú dobu (priestorové riešenie múzea a sprístupnenie novej budovy; tvorba trvalej expozície; tvorba a rozširovanie zbierkového fondu a múzejných exponátov). Napriek nedostatku finančných prostriedkov dokázala zaobstarať do zbierok múzea množstvo exponátov, darovaných od obyvateľov mesta a obcí myjavského regiónu. Dokázala to vďaka svojej zanietnosti k práci a schopnostiam presvedčiť ľudí, vytvoriť a prehĺbiť u nich vzťah k regiónu a pocit lokálpatriotizmu.

Počas svojho pôsobenia v Múzeu SNR v Myjave (v rokoch 1968 – 2003 na pozícii riaditeľky; 2003 – 2006 zástupkyňa riaditeľa a odborná pracovníčka) pripravila desiatky až stovky väčších i menších zaujímavých výstav najmä z oblasti histórie, etnológie, literatúry a výtvarného umenia, profily významných osobností pochádzajúcich a spätých s myjavským regiónom (napr. medailóny významných dejateľov myjavského regiónu, bienále myjavských výtvarníkov), výstavy venované kultúrnohistorickému profilu Myjavy (Myjavské čriečky) a ďalšie. V jej výstavách sa často vyskytoval Martin Benka (napr. Myjavský ľud v tvorbe národného umelca Martina Benku), inklinovala však aj k etnografickým výstavám, vďaka ktorým intenzívne spolupracovala s PhDr. Jarmilou Paličkovou, CSc., s ktorou si boli aj veľmi blízke. Aktívnu spoluprácu nadviazala aj s Etnografickým múzeom v Martine. V priebehu jedného kalendárneho roka dokázala vytvoriť aj 10 autorských (vlastných) výstav. V priestoroch múzea organizovala verejné prednášky a besedy so zreteľom na konkrétne historické udalosti (napr. Láska v čase povstania); na osobnosti regiónu, ktoré si na prednášky taktiež aj pozývala (spisovateľka Zuzka Zguriška, spisovateľ Štefan Bednár ai.)

Počas svojej takmer 40-ročnej kariéry privítala na pôde Múzea SNR v Myjave pri rôznych príležitostiach niekoľko významných hostí – politických predstaviteľov, prezidentov, zahraničných hostí, významné osobnosti kultúrneho a spoločenského života. Privítanie, rozhovor a odbornú pomoc rada poskytla aj bežným návštevníkom, rodákom, krajanom či samotným obyvateľom Myjavy.

História, osobnosti, tradície myjavského regiónu boli pre ňu základom informácií, objektom dokumentovania a inšpiráciou mnohých podujatí pre verejnosť v interiéri aj exteriéri, ktorými rozvinula činnosť múzea. Vďaka jej neúnavnej práci sa Múzeum SNR stalo súčasťou kultúrneho povedomia a jedným z reprezentačných pracovísk Slovenského národného múzea. Popri prezentačnej činnosti sa venovala aj zbierkotvornej činnosti. Odborne a vedecky spracovávala, zhodnocovala zbierkový fond múzea, zabezpečovala odbornú ochranu a sprístupňovanie predmetov kultúrnej hodnoty. Počas svojej práce v múzeu získala niekoľko exponátov, v ktorých zanechala duchovný aj zhmotnený odkaz. V rokoch 1972 a 1977 sa Blanke Landovej podarilo získať do správy a majetku Slovenského národného múzea dva objekty nachádzajúce sa v susedstve múzea – Bradáčov a Kubovčiakov dom, ktoré pôvodne tvorili ochrannú zónu Národnej kultúrnej pamiatky. Vďaka tomu sa rozšírili aj odborné aktivity múzea, ktoré mali svoju špecializovanú expozíciu. V roku 1988 a 1998 dvakrát zabezpečila reinštaláciu expozície a objekty múzea sa tak čiastočne zrekonštruovali a zapísali do zoznamu národných kultúrnych pamiatok.

Múzeum SNR v Myjave sa osobným pričinením Blanky Landovej stalo jednou z najlepšie fungujúcich zložiek Slovenského národného múzea a dôležitým kultúrno-spoločenským strediskom v myjavskom regióne. Svoju činnosť v Múzeu SNR v Myjave rozvíjala s veľkou láskou, systematickým prístupom, odbornou zarietenosťou a pracovným nasadením.

AKTIVITY A SPOLUPRÁCA S INÝMI INŠTITÚCIAMI, JEDNOTLIVCAMI

Vo svojom voľnom čase sa Blanka Landová venovala kultúrno-výchovnej činnosti ako členka myjavského divadelného súboru pod réžiou Jaroslava Prusenovského, do ktorého prispievala svojimi scenármi. Scenáre písala aj pre iné divadelné spolky a kolektívy v rámci osláv mesta a iných výročných udalostí v regióne. Popri práci múzejníčky aktívne viedla pri múzeu aj krúžok mladých historikov. V zbore pre občianske záležitosti sa významne podieľala svojimi recitáciami a príhovormi pri veselších i smutnejších udalostiach, kde sa prejavil jej vynikajúci rozprávačský a recitátorský talent a ľudský prístup ku každému.

Spolupracovala s osvetovými strediskami pri príprave námetov a scenárov, týkajúcich sa rozličných podujatí a príležitostí z oblasti histórie a literatúry (napr. výročia osláv narodenia/úmrtia významných slovenských dejateľov – J. M. Hurban, M. M. Hodža, L. Štúr; spisovateľov; duchovných, výročia osláv mesta a pod.) Vytvorila základ pre regionálnu knižnicu v Myjave, kde vyhľadávala a vykupovala všetky knihy, v ktorých bola uvedená čo i len menšia zmienka o Myjave a jej okolí.

Blanka Landová sa pričinila o prezentáciu myjavského regiónu aj za jeho hranicami (Národopisné múzeum Národného múzea – večer venovaný národopisnej oblasti Myjava v roku 2014). Produktívna bola aj jej publikačná činnosť, na ktorej pracovala (MYJAVA – kultúrnohistorický profil pri príležitosti jej 400-ročnice; Myjavský kroj a ľud v tvorbe národného umelca Martina Benku; SNM – Múzeum slovenských národných rád Myjava; Na návšteve u pani Kolényovej; Nová expozícia SNM - Múzea Slovenských národných rád v Myjave; Pozvanie do Múzea slovenských národných rád na Myjave a Múzeum M. R. Štefánika v Košariskách a i.).

Pravidelne publikovala články v miestnych tlačovinách; periodikách (Histórická revue, Múzeum, Pamiatky a múzeá). Bola školiteľkou a oponentkou študentom záverečných prác vysokoškolského štúdia.

Pri príprave výstav a kultúrnych podujatí odborne spolupracovala s mestom Myjava (pomoc pri projektoch organizovaných v Gazdovskom dvore Turá Lúka; spolupráca s MAS Kopaničiarsky región – Miestna akčná skupina). Aktívne spolupracovala s Centrom tradičnej kultúrnej v Myjave (pri organizovaní výstav, námetov spomienkových rozprávání a pri odbornom poradenstve) ako aj s ďalšími inštitúciami. Aktívne sa podieľala, pripravovala a realizovala výstavy k Medzinárodnému folklórnemu festivalu Myjava (každoročne v rokoch 1977 – 2016).

V roku 1990 stála pri zriadení expozície Múzea Milana Rastislava Štefánika v Košariskách a pri otvorení Kultúrneho domu Samka Dudíka v Myjave. Pri príležitosti otvorenia KD Samka Dudíka jej mesto Myjava udelilo titul Osobnosť Myjavy.

Na viacerých úrovniach jej prináležali aj ďalšie ocenenia.

Blanka Landová bola zároveň poslankyňou Mestského zastupiteľstva mesta Myjava a členkou kultúrnej komisie. Svojou činnosťou podporovala rozvoj kultúry v regióne.

www.mojmyjava.sk

Spolupráca s JARMILOU PALIČKOVOU

J. Paličková (1930 – 1996)
etnografka, publicistka
Foto: archív Ústavu etnológie SAV

J. Paličková (zl'ava)
fotografia z otvorenia výstavy
„Profil obce Krakovany“
1984

Spomienky Blanky Landovej na spoluprácu so zosnulou Jarmilou Paličkovou počas Myjavských folklórnych festivalov:

Zdroj: Bulletin Folklórnych slávností Myjava, 1996.

Za PhDr. Jarmilou Paličkovou, CSc.

Až umriem raz, chcem umrieť v máji, bo v máji umrieť je len sen ... napísal básnik.

Neviem, či to kedy bolo tiež priáním dlhoročnej pracovníčky SAV, etnografky, folkloristky, jedinečnej ženy PhDr. Jarky Paličkovej, CSc. Dnes je už faktom, že práve 19. 5. 1996 sa definitívne uzavrela jej životná púť. Ťažko sa dá vyrovnáť s touto skutočnosťou. Vidím ju pred sebou tak, ako v máji pred 20-timi rokmi, kedy sme sa vlastne spoznali. Bola jednou z tých, ktorí sa zaslúžili o to, že z Myjavy sa stalo festivalové mesto slovenského folklóru. Vracala sa každým rokom, vždy energická, no jemná a krehká, bytostne zapálená pre vec. Bola to práve ona, ktorá ma voviedla do sveta etnografov folkloristov, zasvätila do tajov tohto klenotu. V jej rukách všetky predmety dostávali ďalší – vznešenejší rozmer. Oživali čepce, party, piesty, aj celé obce i s ich ľudskými osudmi.

Jarka Paličková bola dušou, ktorá spájala výstavy, mesto, programy v Trnovochoch a predovšetkým ľudí. Od Myjavy po Východnú i cez Strážnicu. Jej vitalita a optimizmus boli priam nákazlivé. Vedela správne oceniť, poradiť, ale i vzoprieť sa, vzbúriť.

K ničomu nezostávala ľahostajná, ani k ekologickej budúcnosti. Bola najlepším dôkazom toho, že mladosť sa nemeria rokmi, ale dynamikou života.

Keď po 20-ty raz zaznie prekrásna zvučka tohtoročnej folklórnej Myjavy, po vetre ju donesie ďaleko – až do iného, snáď lepšieho sveta – i k Jarke Paličkovej. V zeleni Trnoviec sa roztrepcujú jej ornamentníky. A ona odpoveď pošle po vánku do korún myjavských líp, ktoré tak milovala ...

Jarka, ďakujeme a nezabudneme. Myjavské folklórne festivaly pretrvávajú a Ty budeš žiť s nimi.

Mgr. Blanka Landová

BLANKA LANDOVÁ A MFF MYJAVA

V rokoch 1977 – 2016 bola autorkou a spoluautorkou výstav prebiehajúcich v rámci MFF v Myjave. Počas konania folklórneho festivalu zrealizovala a participovala pri organizovaní vyše 60 výstav s rôznou tematikou (kolekcie zberateľov – amatérov; výtvarné profily obcí; výtvarná tvorba vybraných tvorcov; výtvarné prejavy podľa materiálov a spracovateľských techník). Výstavy zároveň prebiehali na viacerých miestach Myjavy (interiér a exteriér SNM – Múzea SNR, Agitačné stredisko, Mestské kultúrne stredisko, amfiteáter Trnovce, Gazdovský dvor Turá Lúka).

Spoločensko-kultúrny prínos Blanky Landovej pre celé mesto a myjavský región je nezastupiteľný. Bola osobnosťou a postavou nerozlučne spätou s Myjavou a jej okolím. Pre nás všetkých bola príkladom pre svoje oduševnenie, zanietenosť a elán, ktorý vkladala do svojej práce a ktorá sa stala náplňou jej života.

www.mffmyjava.sk

DIELO A MEMOÁRE BLANKY LANDOVEJ

Príprava festivalových výstav ústami Blanky Landovej: „Námety na výstavy vyberala programová rada, skúsení odborníci. Chodilo sa do Krajského osvetového strediska v Bratislave, kde sa predkladali námety, prípadne sa niektorý námet upravil. Stanovili sa 4 základné okruhy tém výstav: kolekcia zberateľov – amatérov, výtvarné profily vybraných obcí, výtvarná tvorba vybraných tvorcov, výtvarné prejavy podľa materiálu (podoby dreva, prútia, slamy, kovu a i.).“

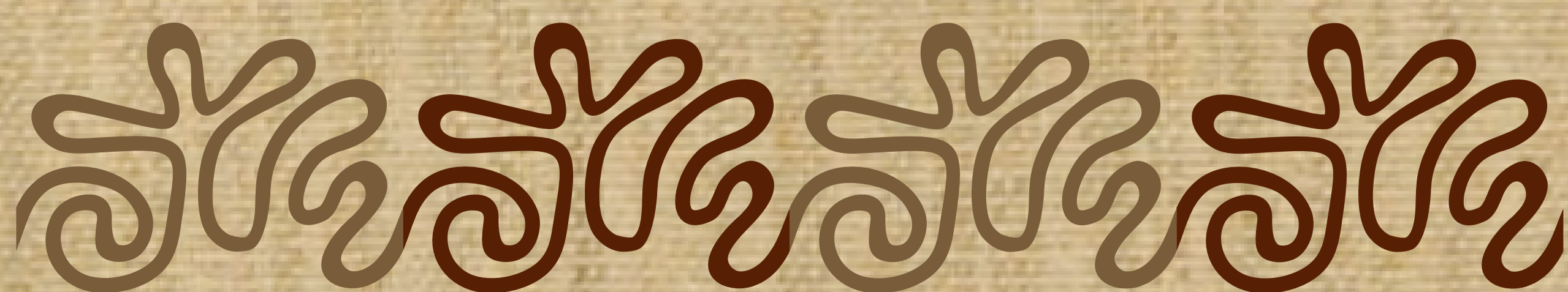
„Materiál na výstavy som zháňala kedysi takým spôsobom, že som napísala list, zavolala a tí ľudia boli tak úžasní, že svoje výrobky poslali v krabiciach.

Dnes by to už takto tí ľudia neurobili. Bol to iný prístup. Keď sa konali výstavy o profiloch obcí, tak sa priniesli materiály z obce, ktoré si každá obec zabezpečovala sama. Doplnkom výstav boli aj artefakty reprezentujúce danú obec a to odev, folklórna skupina, ľudová hudba ai.“

„Prvú výstavu, ktorú som robila bola o zberateľke keramiky a textilu Margite Hollánovej z Dolných Orešian. Často som cestovala okolo jej domu. Mala pomalovanú bránu, všetko okolo nej bolo pomalované. Mala som blízky a veľmi dobrý vzťah s keramikármi a hrnčiarimi. Dobre sa mi s nimi pracovalo. Výstava z hlíny a ohňa prezentovala exponáty od dvadsiaticich štyroch výtvarníkov.

Veľmi blízky vzťah som mala s Jarmilou Paličkovou. Od nej som sa naučila a pochopila to, čo chce vyjadriť. Každá vec má svoju dušu a z toho Jarmila Paličková vychádzala. Veľa som sa od nej naučila. Mala v sebe vždy veľký elán a pracovné nasadenie.“

Blanka Landová počas svojho života pripravila množstvo výstav. Z jej tvorby na festivale v Myjave uvádzame výber z vyše šesťdesiatich autorských výstav.

1977

KERAMIKA a TEXTIL,
ktoré za 25 rokov zachránila zberateľka
MARGITA HOLLÁNOVÁ z Dolných Orešian

Fotografie interiéru domácnosti Margity Hollánovej z Dolných Orešian

VÝSTAVA
KERAMIKA A TEXTIL,
KTORÉ ZA 25. ROKOV ZACHRÁNILA
ZBERATEĽKA
MARGITA HOLLÁNOVÁ Z DOLNÝCH OREŠIAN

ukazuje iba časť vzácnej zbierky, ktorá vznikla v skromných materiálových i priestorových podmienkach, však s neobyčajným citom, znalosťou a láskou k výtvarným tradíciám svojho kraja. Margita Hollánová, ktorá musela svoje vlastné kresliarske a keramikárske záujmy obetovať starostlivosti o rodiča a chorú matku, dokázala vo svojom najbližšom okolí nájsť ne-
jeden vzácny kus keramiky, pred odvozom do zberu zachrániť staré výšivky, predĺžiť život ľudovej drevorezbe či odlože-
nému archaickému nástroju.

Každý kus zbierky, ktorá rástla viac ako 25 rokov a vyplní-
la steny a priestory veľkého domu zberateľky, má svoj oso-
bitný osud i miesto v živote M. Hollánovej a je často zdro-
jom jej vlastnej kresliarskej tvorby, uchováva jucej i spo-
mienky na pobyt u známej vajnorakej ľudovej maliarky
Kataríny Ľudovej.

Organizovala Západoslovenských dejkónnych
sústav a miestnych sústav na Myjave

pozývajú Vás na

VÝSTAVU

KERAMIKA A TEXTIL,
KTORÉ ZA 25 ROKOV ZACHRÁNILA
zberateľka
MARGITA HOLLÁNOVÁ
z Dolných Orešian

SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE
27. MÁJA 1977 O 19.00 HODINE
NÁZKUM ENN MYJAVA

POROVÁ DO 28. JÚNA 1977

Zdroj: Informačný materiál k výstave o zberateľke Margite Hollánovej z Dolných Orešian, 1977.

www.vajnoraky.sk

1977

Výstava tradičného a súčasného bohatstva obce ČATAJ

VÝSTAVA TRADIČNÉHO A SÚČASNÉHO VÝTVARNÉHO BOHATSTVA OBCE ČATAJ

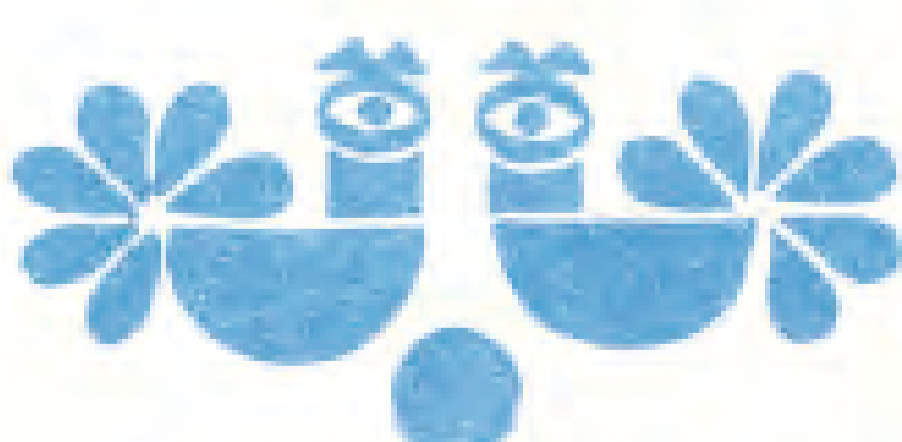
dokladá dodnes živú ľudovú umeleckú tvorbu a bohatými a mnohotvárnymi tradíciami. Ťažiskom výstavy je čatajská výšivka, ktorá popri káňaných plachtách sa najbohatšie rozvinula na tansjšom kroji. Pri jeho tvorbe sa zúčastňovali miestni tkáči, čipkárky, kresliarky vzorov a vysekávači kartónov pod výšivku, vyšivačky. Vzácnou ornamentálne a kresliarske nadenie čatajských žien našlo v minulosti uplatnenie v nástennej maľbe a uchováva sa aj v súčasnosti pri predkresľovaní výšivky, no i v maľovaní piestov, doštičiek a ďalších dekoratívnych predmetov.

Čatajská výšivka pozná celý rad techník od najstarších spôsobov ozdobného šitia a riadenia na konopnom plátne cez výšivku podľa rätaných nití až k výšivke predkresľovanej a plstickej, podkládanej lepenkou a obšívanej zlatou alebo striebornou niťou. Táto náročná výšivka sa v Čataji šije raz v spojení s výšivkou bielou, inokedy s výšivkou pestrofarebnou. Osobitným prejavom vyšivačského majstrovstva je biela prelamaná výšivka doplnaná pavúčkami, ktoré pripomínajú najjemnejšie čipky.

Pre súčasnú tvorbu Čataja sú charakteristické návraty k výraznej výšivke na konopnom plátne šitej zväčša hrubšou červenou bavlnou a pretváranie plochej kontúrovanej výšivky na predmetoch pre súčasné použitie.

Čataj je už mnoho rokov významným vyšivačským centrom ľudovej umeleckej výroby, intenzívne tu pracuje školský vyšivkársky a kresliarsky krúžok, vedený s. Máriou Bagiovej a obec už viackrát usporiadala úspešné výstavy z umeleckej tvorby svojich občanov.

Želáme si, aby i táto výstava oboznámila ďalších priateľov ľudového umenia s pozoruhodným bohatstvom Čataja a bola súčasne dôkazom, že nadenie a invencia nestoriek vyšivačskej a ornamentálnej tvorby Čataja - Kataríny Brinzovej a Kataríny Kanišovej - majú dôležitých nasledovateľov.

Zdroj: Informačný materiál o obci Čataj k výstave „Výtvarné bohatstvo obce Čataj“, 1977.

Príhovor spoluatorky výstavy Márie Bagiovej počas vernisáže 1984

Fotodokumentácia z otvorenia výstavy o obci Čataj (okr. Senec) v priestoroch Mestského domu kultúry v Myjave, 1979

1978

ZBERATEĽKA a VYŠÍVAČKA ALŽBETA LICHNEROVÁ z Trnavy

Bohaté vzory na obrusoch dosiahnuté použitím viacerých techník vyšívania - hladkovanie, krížiky, stonkový

Obrus z jemného plátna zdobený krížikovou výšivkou

Obrus z ľanového plátna zdobený viacfarebnou výšivkou

**ZBERATEĽKA A VYŠÍVAČKA
Alžbeta Lichnerová z Trnavy
26.5. – 20.6.1978 V MÚZEU SNR NA MYJAVE**

I v tomto roku chcú autori a organizátori Západoslavených folklórnych a mierových slávností upozorniť návštevníkov na ideový, spoločenský a kultúrny prínos zberateľského záujmu o ľudové umenie a jeho využívanie v ďalšej tvorivej práci.

A. Lichnerová je dnes mnohým známa nielen ako autorka dávno rozobranej príručky vyšívачských techník a vzorov, ale aj ako zanietená zberateľka ľudových vzorov a trpezlivá a obetavá inštruktorka celého radu vyšívачských kurzov a krúžkov. Práve v týchto knižkách propagovala výuku základných stehov a techník, ktoré poznala z ľudového textilu a účastníčkam predkladala nespočetné variácie pôvodných ľudových motívov a kompozícií, ktorých dôverné poznanie podnietilo i jej vlastnú samostatnú vyšívачskú tvorbu. Najmä monumentálna krása západoslavených kútnic zaujala A. Lichnerovú. Ich vzory sú dnes natrvalo zachované v početných zošitoch i nedávnej publikácii.

Bohaté skúsenosti a vedomosti, ktoré A. Lichnerová získala častými cestami za výšivkou po dedinách západného Slovenska, odovzdala už niekoľkým generáciám slovenských žien, z ktorých mnohé už samy vedú ďalšie vyšívачské krúžky. Možno i výstava, ktorú dnes predkladáme návštevníkom slávnostnej Myjavy, bude podnetnou pre podobnú záslužnú a súčasne radosnú prácu pri poznávaní a záchrane hodnot nášho ľudového umenia.

Zdroj: Informačný materiál k výstave o zberateľke a vyšívачke Alžbete Lichnerovej z Trnavy, 1978.

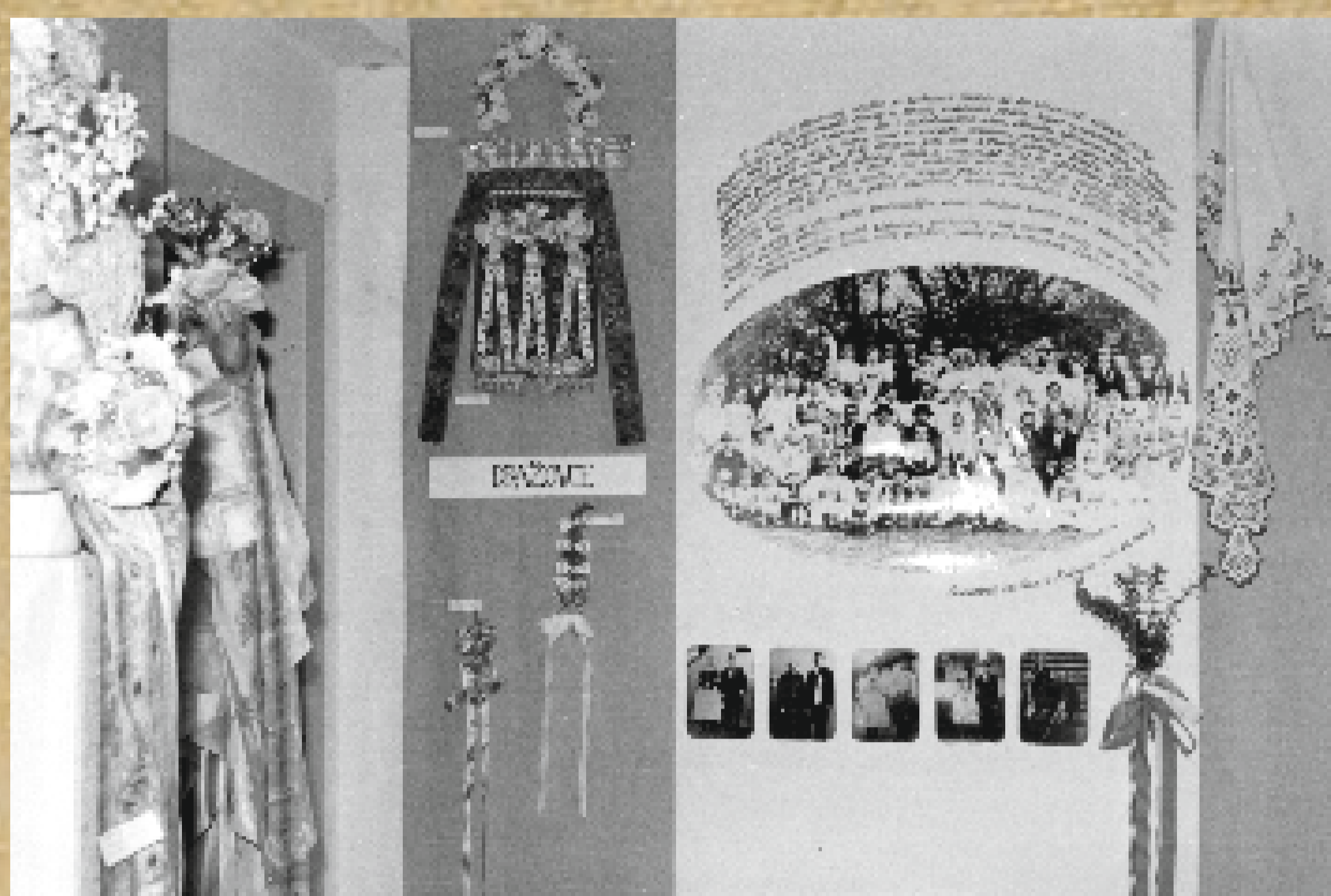

Detail krížikového stehu

Zdroj: LICHNEROVÁ, A.: Čaro výšivky. 1976.

1979 SVADOBNÉ VENCE, PARTY A PIERKA ZÁPADOSLOVENSKÉHO KRAJA

VÝSTAVA SVADOBNÉ VENCE, PARTY A PIERKA ZÁPADOSLOVENSKÉHO KRAJA

Svadba ako závažná udalosť rodinného i spoločenského života sústreďovala v sebe celý rad obradov a zvyklostovných úkonov, ktoré výrazne umocňovala ich folklórna a výtvarná zložka. Svadba v tradičnej kultúre ľudu bola teda nielen dôležitou udalosťou v živote jednotlivca a rodiny, ale bola súčasne aj sledom lyrických i dramatických prejavov, ku ktorým sa sústreďovala spevná, tanečná, hudobná, slovesná i výtvarná tvorba v svojej synkretickej, vzájomne na seba viazanej podobe.

Z výtvarného hľadiska je pri svadbe najbohatšie oblečenie nevesty, ktoré často nevesta, jej matka, kresná matka pripravovali i viacero rokov.

Závažnú funkciu v svadobnom obrade mala úprava hlavy nevesty. Symbolom dievčotva a panenstva boli vlasy s veniec, pôvodne zo zelených ratolestí, najčastejšie z rozmarínu. Veniec sa zvyčajne spájal s partou, starobyľou ozdobou nielen slovenských ale aj slovanských dievčat. Snímanie vence a party v svadobnom obrade sa aj formálne ukončil dievocký stav mladuchy, zavíťím - prikrytím hlavy čepcom - stávala sa z nej žena.

Rozmarín sa ako symbol slobodných používal aj v svadobných pierkach ženichov a družbov, na vencech družičiek na družbovských paličkách, ba niekde aj na svadobnom koláči. Na výstave sme sa preto sústredili na hlavné symboly svadobného obradu - vence, party a pierka - a na doplnenie chceme návštevníkom ukázať i niektoré ďalšie, výtvarne zaujímavé časti, ktoré sa k svadobnému obradu viažu. Niekde to bola nádherna vyšívaná a čipkami zdobená odevačka, zlatom vyšívaný čepiec, starobyľá mantieka, iné družbovský uterák, trstenička či paloš, svadobný stromček, zástava, koláč či batoh so svadobnými darmi.

Návštevníci majú možnosť sa na výstave oboznámiť s týmito výtvarne pôsobivými predmetmi, ktoré zozbierali a zapožičali obyvatelia obcí:

Borský Peter, Cerová, Čataj, Drahovce, Drahovce, Dolná Súča, Horná Súča, Hronské Kľačany, Kozárovce, Kšinná, Kuchyna, Léb, Ledice, Ľuborča, Majcichov, Miškoch Dedina, Mokry Háj, Sekule, Selec, Skalica, Senkvice, Špačince, Turá Lúka, Vajnory, Vrábľa, Záblatie, Zavar a Zohor.

Fotodokumentácia predmetov
výstavy „Svadobné vence, party,
pierka“ v priestoroch SNM - Múzea
SNR v Myjave, 1979

Informačný materiál k výstave
„Svadobné vence, party a pierka“ 1979

1982

Výtvarný profil obce TURÁ LÚKA

Fotodokumentácia predmetov výstavy a členov folklórnej skupiny Kýčer z Turej Lúky počas vernisáže výstavy „Profil obce Turá Lúka“ v priestoroch SNM - Múzea SNR v Myjave, 1982

TURÁ LÚKA

<p>Prvá zmienka o tejto kopaničiarskej obci, ktorá pôvodne patrila hradu Brand, je z roku 1580. Tunajšie obyvateľstvo prejavilo svoju túžbu po slobode už v roku 1672, kedy sa vzbúrilo proti násilnej rekatolizácii, podieľalo sa na bojoch slevenských dobrovoľníkov v roku 1848, aktívne podporovalo Slovenské národné povstanie.</p> <p>Napriek integrácii, ktorou moderná doba zlučuje pôvodne samostatné lokality do väčších mestských celkov, mnohé obce si i v nových podmienkach dokázali zachovať všetko, čo bolo v ich pôvodnej kultúre vzácne a hodnotné.</p> <p>K takýmto obciam, ktoré napriek splynutiu s Kyjavou, ostávajú najmä pre milovníkov a obdivovateľov ľudových tradícií trvalým pojmom, je Turá Lúka. Vďaka za to nesporne predovšetkým miestnej folklórnej skupine K ý č e r, založenej v roku 1950, ktorá nadviazala na dávne tradície tunajšieho ochotníckeho divadla i bohatému</p>	<p>a svojráznemu folklóru. Pri začiatkoch účinkovania tejto skupiny stále nezabudnuteľná ľudová hudba Samka Dudíka.</p> <p>Členovia folklórnej skupiny, pod vedením Pavla Mordiu, sa zaslúžili i o prípravu tejto výstavy. Chcú v nej návštevníkom aspoň v stručnosti predstaviť pôvodné zamestnanie obyvateľov svojej obce, kde v minulosti dominovalo obrábanie pôdy a chov dobytka. Základné zamestnanie však vždy bolo potrebné doplniť ďalšími prácami, ako bolo spracúvanie dreva, konopí, slamy, prátia. Nimi si Turáči zabezpečovali nielen vlastnú hospodársku sebestačnosť, ale i doplnali príjmy predajom svojich výrobkov v okolí.</p> <p>Skromný kroj, jednoduchý materiál a farebnosťou, výtvarne dopĺňovala nenápadná výšivka, filigránové gombíky s sponky, vláčková šipka, ktorú možno nazvať skutočným textilným šperkom pre jej náročnú výrobu, jemnosť a krásu.</p>
---	---

VÝTVARNÝ PROFIL OBCE

VÝSTAVA V MÚZEU SNR **3. JÚNA 1982 o 16.00 H.**

Informačný materiál o obci Turá Lúka (okr. Myjava) k výstave „Profil obce Turá Lúka“ 1982

www.kycker.sk

1983

Profil obce ŠOPORŇA

PROFIL OBCE ŠOPORŇA

Obeť leží v Podunajskej nížine na ľavom brehu Váhu. Po prvý raz sa v písomných dokumentoch spomína v r. 1251, no o staršom osídlení jej územia svedčia nálezy z mezolitu, z mladšej doby bronzovej, hallštátskej a pamiatky na slovanské osídlenie.

Hlavným zamestnaním obyvateľstva bolo poľnohospodárstvo a vinohradníctvo. Tok Váhu využívali tanejšie plávajúce mlyny, ktorých bolo v roku 1871 až 45.

Revolučnú orientáciu obce, obývanej predovšetkým maľorákmi a poľnohospodárskymi robotníkmi ovplyvňovala komunistická strana, ktorú organizovala obyvateľstvo k mnohým štrajkom, parceláciám veľkostatkárskej pôdy, protiekľučnému hnutiu.

Súčasné JRD Víťazného Februára založili v roku 1949. Rozľahlá a z veľkej časti novovytvorená obec mala v roku 1970 4 517 obyvateľov.

Spolu s Patou a Hájskym vytvorila Šoporňa osobitné formy ľudovej kultúry, ktorými sa odlišovala od svojho okolia. Prejavilo sa to výrazne najmä v kroji. Na jeho bohatstve a svojráznosti sa podieľala predovšetkým výšivka a čipka. Tie sa vzájomne doplnili a vytvárali harmonický celok použitím rovnakých materiálov a farieb. Osobitnú pozornosť si zaslúži hustá pestrá výšivka šitá plochým stehom, zložená z drobných obdĺžnikových, štvorcových a geometrických rastlinných motívov, farebnosťou a leskom pripomínajúcou mazačku. Výšivke zodpovedá hustá, pevná a pestrofarebná čipka.

Už v minulosti bolo Šoporňa známym výšivčským a čipkárskym strediskom. Čipky zhotovovali pre široké okolie. Na tradičnú tvorbu nadviazalo po II. svetovej vojne Ústredie ľudovej umeleckej výroby. Tradičná výroba čipiek síce zanikla čertím vďaka čipkárky Márie Zemkovej v r. 1967, no výšivčská tvorba ďalej rozvíja viaceré výšivky, maľatky ľudovej umeleckej výroby.

Osobitosťou šoporňianskej výšivky sa stali figurálne motívy, zobrazujúce tradičný a súčasný život obce. Nadviazali na výšivku, ktorú si v roku 1926 po prvý raz s figurálnym motívom zhotovila M. Švateráková. Ľudová výroba je v obci stále živá a rozvíja sa v celom, rade ďalších odvetví, k čomu prispieva i miestna folklórna skupina.

Fotodokumentácia časti interiéru výstavy a členov folklórnej skupiny z obce Šoporňa v priestoroch SNM – Múzea SNR v Myjave 1983

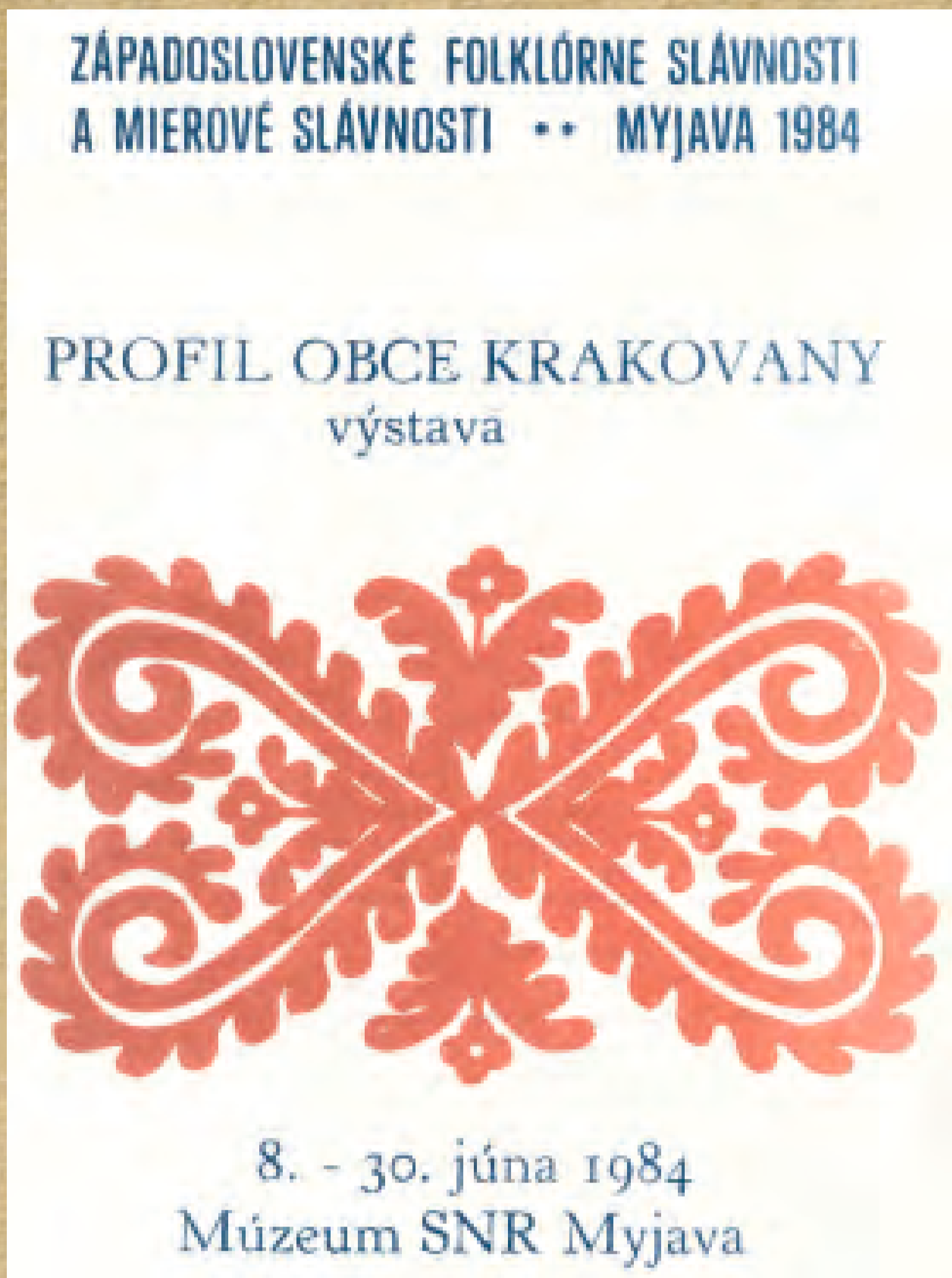
Spoluautorka výstavy Blanka Landová (uprostred) na otvorení výstavy „Profil obce Šoporňa“ v priestoroch SNM – Múzea SNR v Myjave 1983

Informačný materiál o obci Šoporňa (okr. Galanta)
k výstave „Profil obce Šoporňa“, 1983

1984

Profil obce KRAKOVANY

Autorka výstavy Jarmila Paličková (vľavo) na otvorení výstavy „Profil obce Krakovany“ v priestoroch SNM – Múzea SNR v Myjave, 1984

Členky folklórnej skupiny z Krakovian počas vernisáže výstavy „Profil obce Krakovany“ v priestoroch SNM – Múzea SNR v Myjave, 1984

ವಿವಿವಿವಿವಿವಿ

1989

ZABUDNUTÉ POSTAVY

Fotodokumentácia výstavy
„Zabudnuté postavy“
v priestoroch SNM – Múzea SNR
v Myjave, 1989

Patrili k životu – ku každému roku, ktorým prechádzali ako ročné obdobia. Tak ako sa menili potreby a podmienky života slovenského vidieka i malomesta, menili sa i tieto postavy a postavičky. Najmä rýchly spád udalostí po druhej svetovej vojne spôsobil úplný prevrat celého spoločenského zriadenia, a tým i celého spôsobu života ľudí. Do dedín prestali dochádzať potulní remeselníci, vandrujúci tovariši, podomoví obchodníci a ľudia najrozličnejších potulných „zamestnaní“, ktorí predtým deň čo deň prechádzali dedinami a svojim spevným vyvolávaním prispievali ku spestreniu dedinského života. Nebola to obživa ľahká, hoci sa často dedila z generácie na generáciu. I napriek dlhej životnosti tieto potulné zamestnania i typickí predstavitelia obecnej správy akoby rýchlo upadli do zabudnutia – stali sa zabudnutými postavami. Našou výstavou nechceme kriesiť minulosť, chceme len poukázať na to, akou bola, že mala svoje piesne – no i nepredstaviteľnú ťarchu v každodennom zápase o skyvu chleba. No i napriek všetkej tvrdošti života práve „zabudnuté postavy“ mali zmysel pre humor, boli to ľudia rázovití i spevaví. Mali vlastnosti, ktoré zväčša našim súčasníkom chýbajú.

Vystavované rekvizity zabudnutých postáv, ich oblečenie pochádzajú z viacerých múzeí – zo SNM – Múzea SNR, Národopisného múzea, Historického múzea, Záhorského múzea, Západoslovenského múzea v Trnave, Mestského múzea v Bratislave, Múzea Hodonínska, Múzea české hudby v Prahe, Považského múzea a ďalších, Trojrozmerný materiál je doplnený fotografiami, riekankami. Nádejame sa, že táto výstava zaujme rovnako mladú generáciu z hľadiska výchovno-vzdelávacieho, ako i staršiu z hľadiska spomienok a porovnaní.

Zdroj: Programová brožúra Západoslovenských folklórnych a mierových slávností Myjava, 1989

www.muzey.com

1988

Profil obce LÁB

Fotodokumentácia predmetov materiálnej kultúry obce Láb (okr. Malacky) počas trvania výstavy "Láb - výtvarný profil obce" v priestoroch SNM - Múzea SNR v Myjave, 1988

LÁB výtvarný profil obce

4.—30. júna 1988,
Agitačné stredisko, Myjava

Námet, scenár, výber a príprava:
Jarmila PALIČKOVÁ
Eva BENCEOVÁ

Spolupráca:
Mária KAINOVÁ
Drahoslava CALTIKOVÁ
Anna FEDÁKOVÁ
Ján BIČIAN

Láb, typická záhorská obec, je už jedenástou lokalitou, s ktorou sa môžu návštevníci a obyvatelia Myjavy bližšie zoznámiť pri príležitosti Západoslóvenských folklórnych a mierových slávností. Výstavy jednotlivých obcí chcú návštevníkom slávností predstaviť doklady materiálnej a výtvarnej kultúry, doplniť a rozšíriť informácie a estetické zážitky zo scénických programov. Výstavy a najmä ich príprava súčasne aktivizujú obyvateľov vystavujúcej obce, prebúdajú hlbší záujem o vlastnú minulosť i úsilie o záchranu dokladov jej tradič-

nej kultúry. Výstava v tomto roku nadväzuje i na scénický program Z rodného kraja, ktorý je zameraný na región Záhoria.

Láb patrí k tým západoslóvenským obciam, ktorým nepretržitú a dávnu existenciu potvrdzuje rad archeologických nálezov od neolitických pamiatok cez doklady rímsko-barbarské až po veľkomoravské pohrebisko v miestnom chotári. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1206.

Hlavným zamestnaním obyvateľstva bolo poľnohospodárstvo a vyspelé zeleňárstvo. Výtvarný prejav sa výrazne rozvinul v tunajšom odevu, nábytku, drevorezbe a maľbe. V minulosti žilo v Lábe viacerých remeselníkov, ktorí svojimi dokonalými výrobkami zásobovali široké okolie. Obec bola známa výrobou maľovaného nábytku s bohatými rastlinnými vzormi a figurálnymi motívmi. Ešte v päťdesiatych rokoch tu národopisný výskum zaznamenal viacero kusov tohto nábytku, z ktorého sa však do súčasnosti zachoval iba nepatrný zlomok.

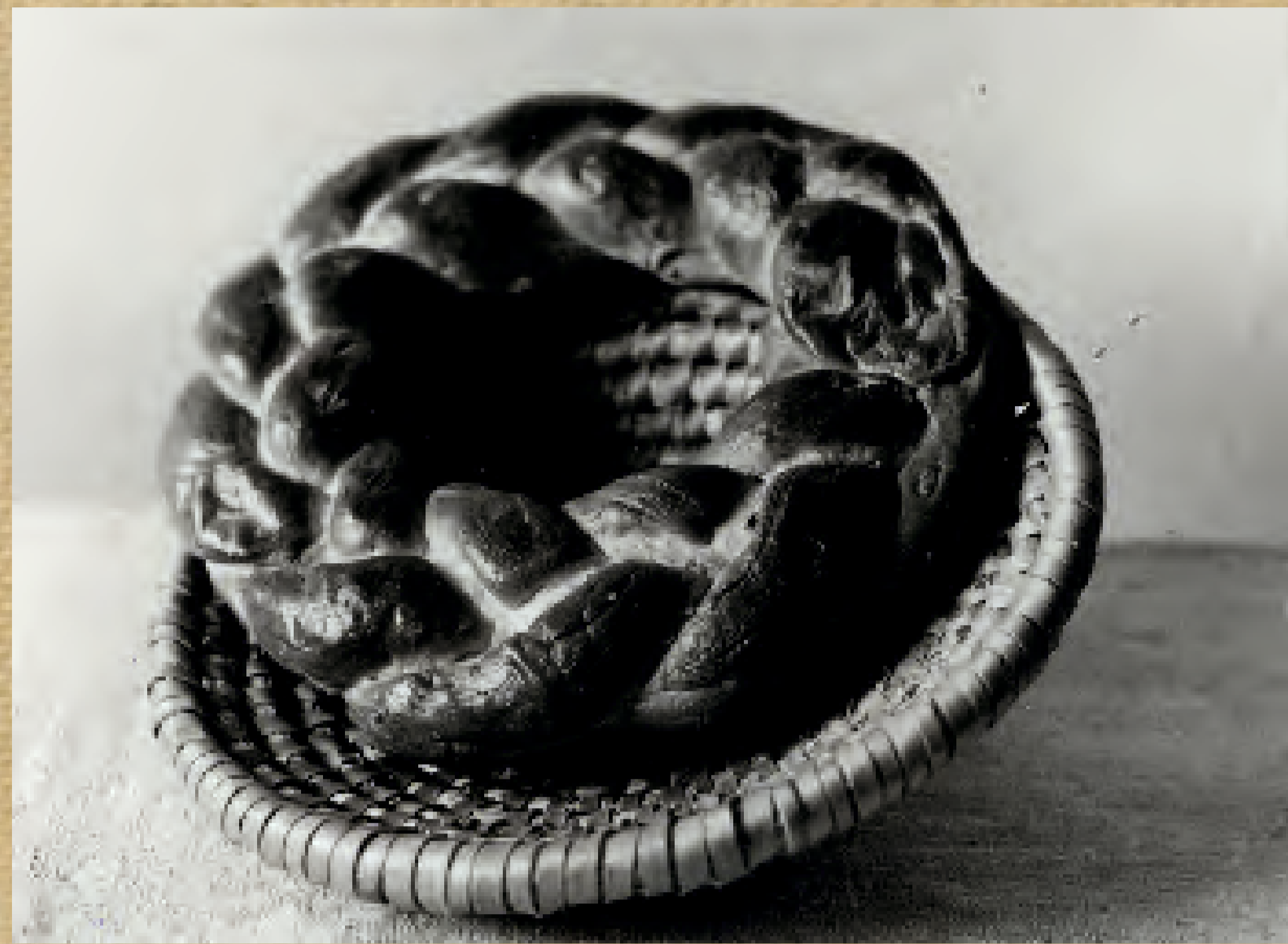
Želali by sme si, aby výstavy, ktoré pripravujeme pri príležitosti našich spoločných slávností boli pre všetkých návštevníkov podnetom pre väčšiu aktívnu účasť pri záchrane vzácných pamiatok umu, schopností a nadania našich predkov.

Zdroj: Programová brožúra Západoslóvenských folklórnych a mierových slávností Myjavy, 1988.

1992

SLAMA – PODOBY SLAMY

Fotodokumentácia predmetov
materiálnej kultúry
prezentovaných počas výstavy
"Podoby slamy"
v priestoroch
SNM – Múzea SNR v Myjave,
1992

Zdroj: Bulletin Folklórnych
slávností Myjava, 1992.

Nakoľko pre realizáciu výstav pri príležitosti FSM ostáva dnes už na Myjave iba jediný priestor, ktorým je múzeum, kde sa v minulom roku uskutočnila výstava zo série profilov lokalít, v tomto roku je to výstava s tematikou tradičného materiálu, ktorým bola v živote roľníka slama.

Výstava je zameraná predovšetkým na trojrozmerný materiál, ktorý poukáže na všestrannosť a všeužitočnosť slamy v tradičnom prostredí. Predstavuje slamu od úžitkových, jednoduchých predmetov až po jej uplatnenie vo zvyklosti a dekoratívnej tvorbe. Sprievodným programom výstavy sú demonštrácie výroby niektorých drobných úžitkových a dekoratívnych výrobkov, prípadne aj ich predaj súčasnými výrobcami na podeste schodišť a múzea.

Exponáty predstavujú úžitkové predmety od povriesla cez rôzne pletence na izoláciu domov a hospodárskych priestorov, na výrobu rohoží a zásobníč cez slamenice, opálky, lyžičníky, púzdra, merice, putne až po veľké zásobnice, úle, koše, vypletané stoličky a posteľe. Výstava poukazuje aj na slamienkárstvo ako zárobkovú činnosť kopaničiarskeho a podjavorinského kraja. Túto časť dopĺňajú zväčšeniny fotografií strniska so snopami, stohom, domom a stodolami pod slamou.

Zvykoslovie zastupujú fašiangové a obchôdzkové figuríny používajúce na svoje prestrojenie povriesla, slamené čakovy, peleríny, slamenú morenu, dožinkové vence, slamený vianočný "stromček" alebo stromček so slamenými reťazami a ozdobami, rovnako ozdobené letečko, lesola, kraslice olepované slamou, fašiangové pierka, venčeky. Počas otvorenia výstavy a v sobotu 13.6.1992 predpoludním budú v priestoroch výstavy demonštrovať spôsoby spracovania slamy majstri ľudovej výroby Hedviga a Jozef Hupkovci zo Serede.

www.mujava.sk

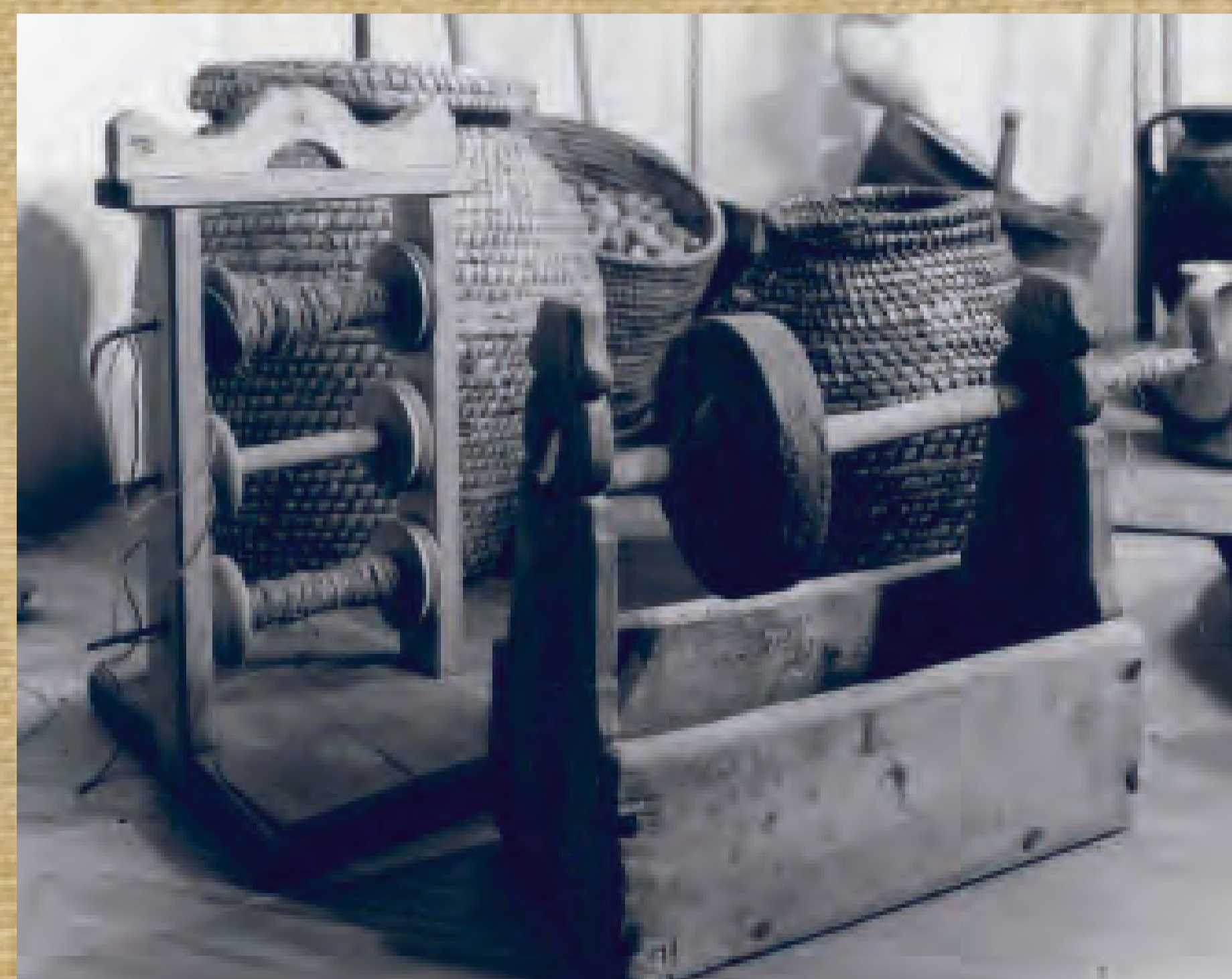
1990

KOZÁROVCE

- výtvarný profil obce

Zástava – ornamentník obce Kozárovce na výstave ornamentníkov počas konania festivalu v areáli Trnovce, 1990

V tomto roku oboznamujeme bližšie návštevníkov Západoslovenských folklórnych a mierových slávností s tradíciami a kultúrou obce Kozárovce v Levickom okrese. Obec, ktorá sa v písomných dokumentoch po prvý raz spomína už v roku 1075, si zachovala až do súčasnosti živú, osobitú kultúru najmä v bohatstve folklóru a zvykov, ktoré budete mať príležitosť vidieť v osobitnom scénickom programe. I hmotná kultúra Kozárovciac prekvapuje rôznorodosťou a účelnosťou tvarov úžitkových predmetov slúžiacich roľníkovi a jeho domácnosti. Na výstave sme sa usilovali zhromaždiť drevené pracovné náradie a nástroje, kováčske výrobky, hlinený riad, kde propri účelnosti upúta i dokonalý tvar a výtvarné spracovanie. Odev z domáceho plátna a farbiarčiny skromne zdobí nenápadná výšivka; krajčírské umenie sa prezentuje strihmi, aplikáciou, zámikmi a nášivkami. Mimoriadnu vyspelosť dosiahli kozárovské tkaniny. Tie v priebehu 19. a 20. storočia rozvinuli bohaté prebrané vzory a prispievali k sviežemu, sviatočnému vzhľadu predných izieb s vystlanými posteľami a stolom, prikrýťým pestrým vytkávaným obrusom.

Všetky vystavené predmety sú z domácnosti Kozárčanov. I keď sa už väčšina z nich nepoužíva, ich starostlivým uchovávaním preukazujú obyvatelia Kozárovciac hlboký vzťah k svojej obci a ku svojim predkom.

Fotodokumentácia predmetov materiálnej kultúry z obce Kozárovce (okr. Levice) počas trvania výstavy "Kozárovce – výtvarný profil obce" v priestoroch SNM – Múzea SNR v Myjave, 1990

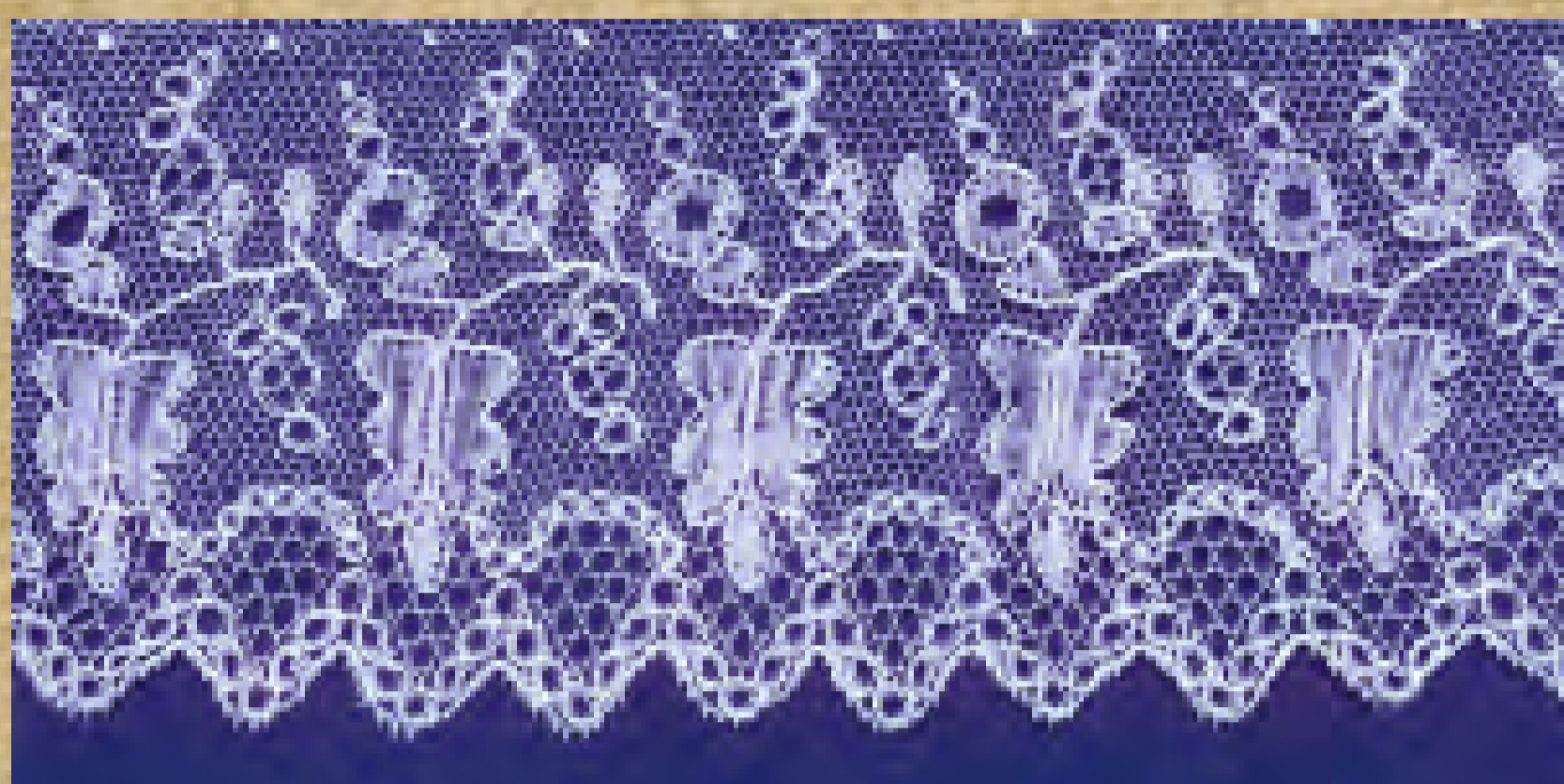
Zdroj: Programová brožúra Západoslovenských folklórnych a mierových slávností Myjava, 1990.

KOZÁROVCE

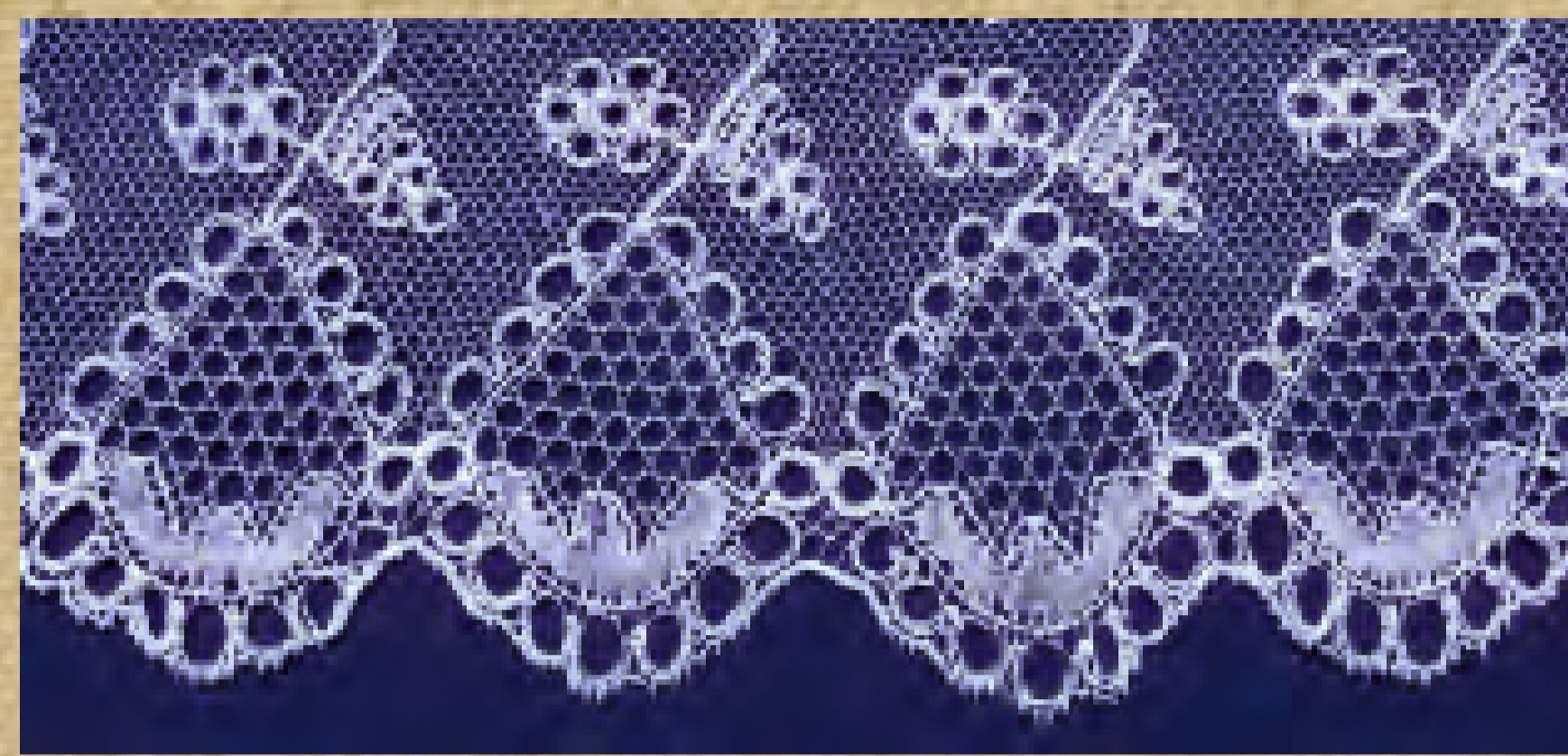
1993

ČIPKY

- TRADIČNÉ a SÚČASNÉ

Tylová paličkovaná čipka Myjavskej pahorkatiny, vzor „na dubový list“

Tylová paličkovaná čipka Myjavskej pahorkatiny, vzor „hrušková“

Už po sedemnásty raz súčasťou Folklórnych slávností na Myjave je i výstava v priestoroch SNM — Múzea SNR. V tomto roku je to monotematická výstava — s krehkou, jemnou, vzdušnou atmosférou, akú vytvára práve krása vystavovaných čipiek.

Čipkárstvo je jednou z najnáročnejších textilných techník slovenského ľudového umenia a našou výstavou chceme rozšíriť obzor poznania práve v tejto oblasti. Vplyvom rozličných podmienok, migráciou, kultúrnymi kontaktami nadobudli čipky v niektorých oblastiach Slovenska svoju špecifickú podobu charakterizovanú hustotou, materiálom, farebnosťou, technickými prvkami i motivickou skladbou. Dnes rozlišujeme z hľadiska regionálnych špecifik asi 17 oblastí, v ktorých majú čipky svoje charakteristické znaky. Čipkárstvo na Slovensku v 19. a v prvej polovici 20. storočia dosiahlo taký stupeň, že sa môže svojou rozmanitosťou zaradiť na popredné miesto i vo svetovom meradle. Množstvo čipiek rozmanitých druhov, ich široké uplatnenie na odevy a bytových textíliách dokladajú nielen zručnosť, ale i veľké estetické cítenie slovenských žien v minulosti. V našej výstave sú zastúpené čipky západného Slovenska /hlbocké, novomeské, piešťanské, krajnianske, šopornianske/. Súčasne nemáme na zreteli len staré ľudové umenie v zakonzervovanej podobe. Predstavujeme i to, čo vzniklo u súčasných výtvarníkov pod inšpiračným zdrojom tejto textilnej techniky /výtvar. práce E. Holéczyovej, B. Janekovej, Dekanovej, Pagáčika a ďalších/. Ved krása slovenských čipiek je stála a mnohoraká.

Vystavované čipky pochádzajú zo zbierok SNM — Múzea SNR, HM, Záhorského múzea a ďalších.

Čepiec — pokrývka hlavy vydatých žien, s tylovou paličkovanou čipkou Myjavskej pahorkatiny vzor „na dubový list“

Čepiec — pokrývka hlavy vydatých žien, s tylovou paličkovanou čipkou Myjavskej pahorkatiny vzor „ftáčková“

Zdroj: Bulletin Folklórnych slávností Myjavy, 1993.

Dekoračné textílie zdobené rôznymi vzormi tylovej paličkovanej čipky

1995

Z HLINY A OHŇA

Tvorba Oskara a Márie Hanuskovcov z Pezinka

Počas sviatkov folklóru ožívajú na Myjave nielen piesne, spevy, ale i ľudová umelecká výroba. Po kove, slame, čipkách, dreve sa pripravovatelia teraz zamerali na podoby hlíny, na jej stvárnenie — na hrnčiarstvo a keramikárstvo. Právom, veď patrí medzi najobdivovanejšie druhy materiálnej kultúry, ktorá je neodmysliteľne spojená so západným Slovenskom.

Ide o technicky dokonalé výrobky, esteticky pôsobivé, ktoré sú vysoko funkčné alebo dekoratívne a v súčasnosti tvoria doplnky interiérov a exteriérov doma i v zahraničí.

Určité vývojové stupne hrnčiarstva a keramikárstva na západnom Slovensku si môže návštevník pozrieť a poznatky doplniť priamo v expozičnej časti múzea, kde sú výrobky konkrétnych dielní 18. – zač. 20. storočia. Vplyvom spoločenských udalostí mnohé dielne v 50-tych rokoch zanikli. Od konca 18. storočia pretrvala dodnes dielňa v Modre, z ktorej vzišlo aj mnoho súčasných samostatných keramikárov.

Kde vlastne leží hranica medzi ľudovým a výtvarným umením v hrnčiarstve a keramikárstve? Odpoveď na túto otázku nájde možno návštevník na tejto výstave. Za novú etapu hrnčiarstva a keramikárstva možno považovať 80-te roky nášho storočia, kedy na viacerých miestach Slovenska vznikli súkromné hrnčiarske a najmä keramikárske dielne a ateliéry. Ich majstri vychádzajú väčšinou z habánsko-slovenských prameňov, no tvorivo tieto prvky obohacujú a rozvádzajú do nových vzorov a tvarov. Niektorí z umelcov už idú celkom odlišnou cestou tvorby a hľadania. Úlohu tu rozhodne má i momentálna módnosť a dopyt na trhu.

Od roku 1994, kedy v Modre založili Cech slovenských keramikov s celoslovenskou pôsobnosťou možno optimisticky predpokladať, že sa otvára slovenským keramikárom nové obdobie hľadania a nachádzania nových tvarov, či obohacovania tradičných vzorov.

Práve rozmanitosť tejto krehkej krásy možno nájsť na tohtoročnej výstave Z hlíny a ohňa.

Zdroj: Bulletin Folklórnych slávností Myjava, 1995.

Holíčska fajansa manželov Pollákovcov z Holíča

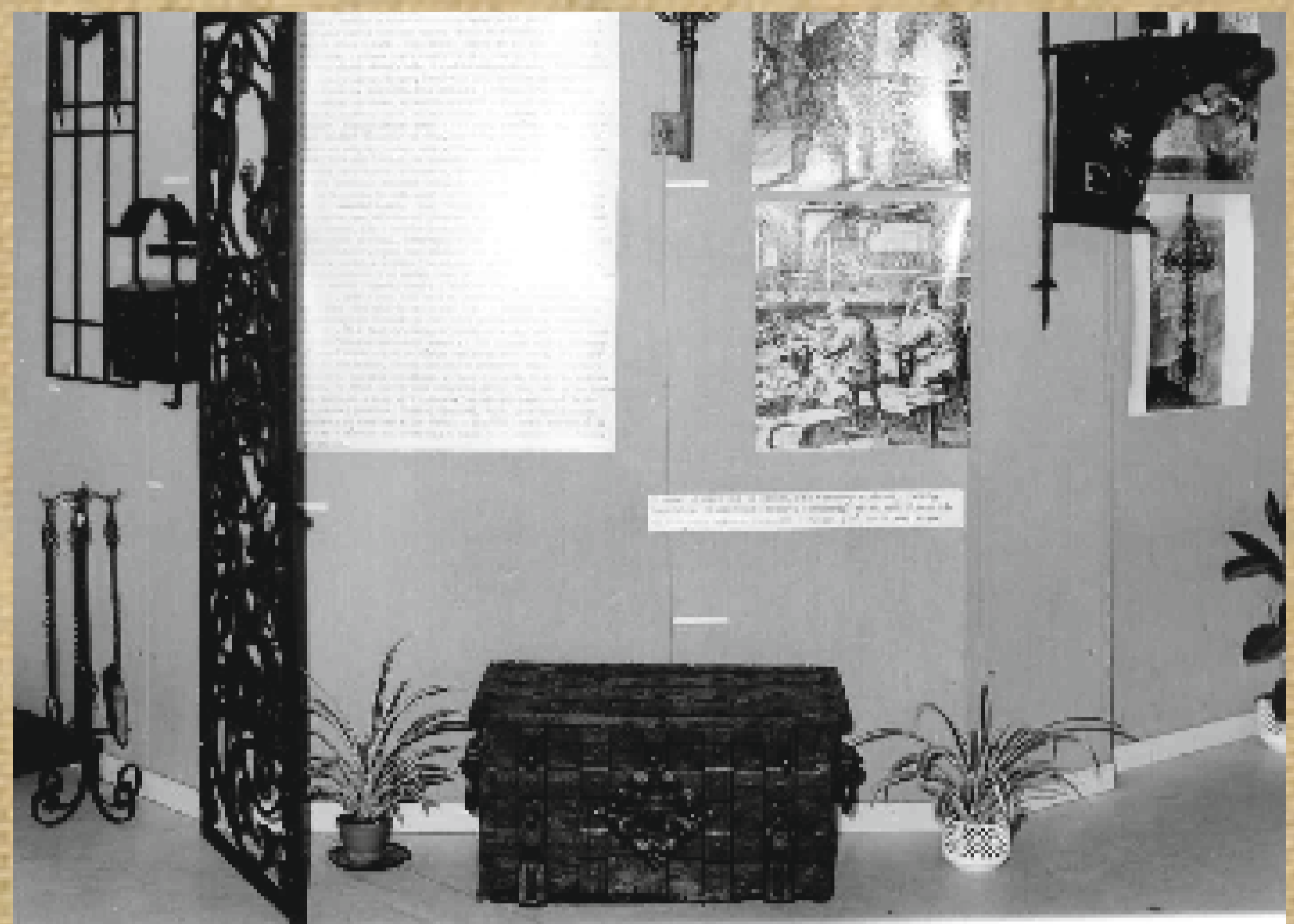
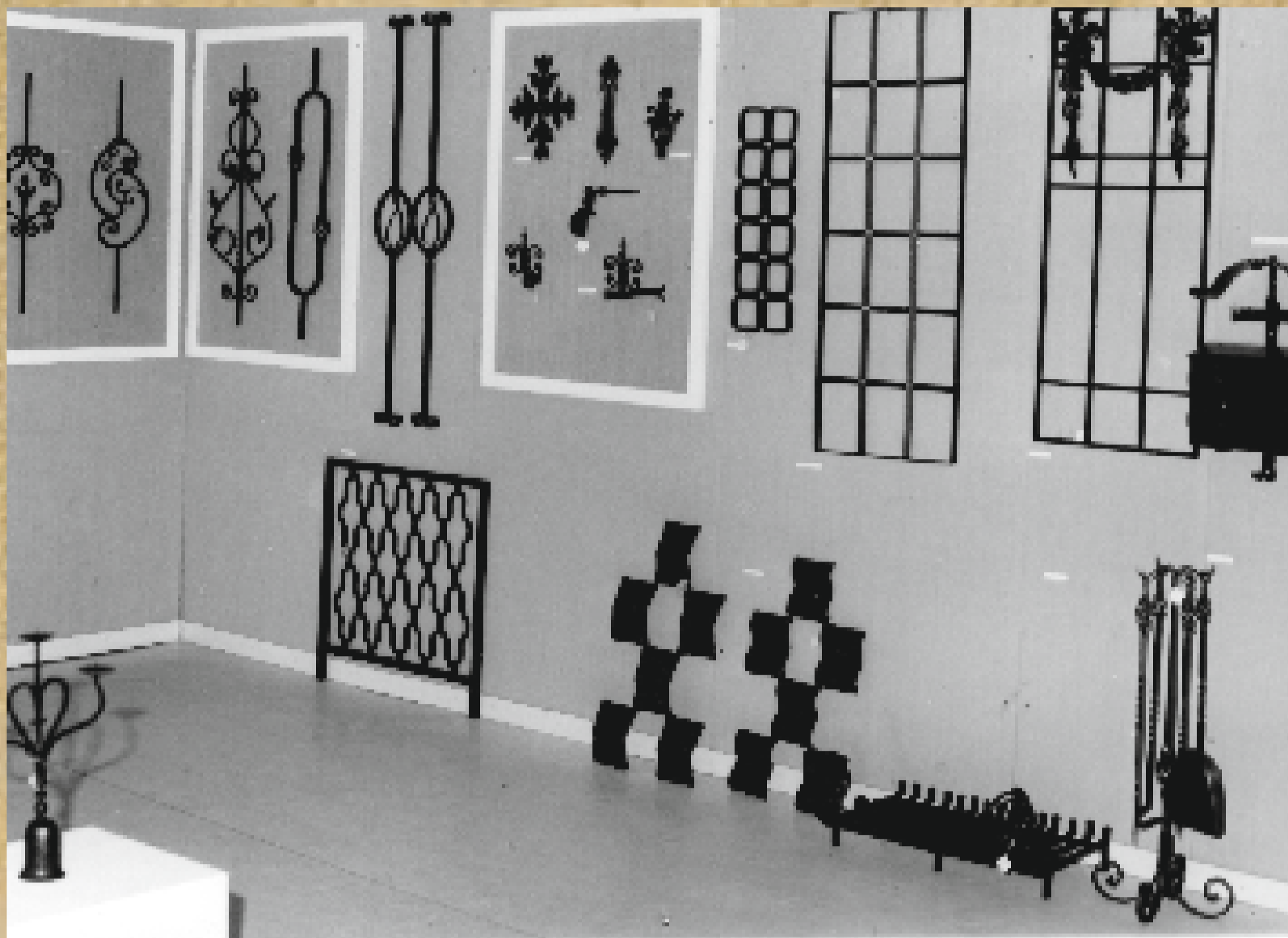

Džbán Cechu slovenských keramikov od Ľudovíta Ďureje z Modry

www.folklore.sk

1996

PODOBY KOVU

Po slame, prútí, čipkách, dreve a hline sme sa v tomto roku dostali k ďalšiemu základnému materiálu — ďalšiemu remeslu: kováctvu. Už od 5.6.1996 je vo výstavných priestoroch SNM — Múzea SNR sprístupnená monotematická výstava „Podoby kovu“. Kováctvo ako remeslo sa ako prvé oddelilo od poľnohospodárstva. Pre svoju mnohorakosť sa čoskoro začalo špecializovať, a tak z neho vzniklo viacero ďalších profesií (mečiarstvo, zámočníctvo, nožiarstvo). V niektorých lokalitách sa rozvinulo umelecké kováctvo, v ktorom sa uplatnili najmä zruční rómski kováči.

Ešte v roku 1930 bolo na Slovensku 3676 kováckych dielní; v roku 1942 to už bolo len 2238. Po roku 1945 začalo kováctvo načas strácať svoj „punc“. Väčšina kováčov iba „príštipkárila“ v družstvách a štátnych majetkoch. Ruku k záchrane podalo Ústredie umeleckých remesiel a Ústredie ľudovej umeleckej výroby. Šikovné ruky kováčov začali vracat starú krásu kultúrnym pamiatkam mnohých miest. Výroba predmetov starou kováckou technológiou prežíva svoju renesanciu.

Koncom 80-tych rokov ožili vyhne, nákovy a mechy. Predvádzanie kováckeho umenia v turistických centrách priamo pod holým nebom je vyhľadávanou atrakciou. Ved' kto by nezatúžil po šť astí, hoci len vlastníctvom symbolickej kovovej podkovičky?

Ony a ďalšie staré kovácke výrobky patria medzi exponáty tohtoročnej výstavy.

Fotodokumentácia výstavy
„Podoby kovu“ a vystavovaných výrobkov
umeleckých kováčov
v priestoroch SNM – Múzea SNR

Zdroj: Bulletin Folklórnych slávností
Myjava, 1996.

1998

MEDOVÉ DOTYKY

Táto monotematická výstava je venovaná medu — hoci v skratke, no i tak ukazuje počiatok získavania medu, neskôr jeho spracovanie čo suroviny a napokon i okrajove symboliku medu. Prvú časť budú dokumentovať figurálne a zdobené úle, ktoré sú svedectvom o vysokom výtvarnom umení a cítení našich ľudí. V týchto svojich dielach väčšinou neznámi autori okrem praktickej podoby skonkretizovali umelecko-emotívnym spôsobom svoje základné postoje a životné názory, vzťah k prírode, predstavy o nadprirodzených silách a podobne. Nie menej pôsobivé z výtvarného hľadiska sú i medovníkové formy, v ktorých spracovaný med v ceste dostával už svoju podobu. No a práve získaná podoba s obsahom medu mala i svoju symboliku, z ktorej vymenujeme základné okruhy, a to: láska, svornosť, pracovitosť, usilovnosť, dobrota. Napokon spoločným menovateľom uvádzaných vlastností a symbolov je príslovie, že láska je v mede zakliata ... Záver výstavy patrí súčasným výrobcom medu a hlavne medovníkárom, ktorí sa predstavia najrozličnejšími formami lásky v mede. Sú to:

- z Častej Magdaléna Vanková
- z Dolného Sárnia Katka Bánovcová a Viera Juzková
- z Hradišťa pri Partizánskom Mária a Daniel Habalovci
- z Modry Ing. Jozef Hrbatý z Prievidze Florián Ertl
- z Kráľovej pri Senci výrobky Včelárskej paseky
- z Trnavy Margita Kurtová
- z Trenčína Milan Krivý

Fotodokumentácia
vystavovaných
predmetov na výstave
“Medové dotyky“
v priestoroch
SNM – Múzea SNR
v Myjave, 1998

Zdroj: Bulletin Folklorých slávností Myjava, 1998.

www.folklor.sk

1997

PODOBY DRÔTU

Slovenské drotárstvo sa zrodilo z ťažkej biedy v hornej časti bývalej Trenčianskej stolice. Základ tomuto zo začiatku vandrovnému remeslu dala v 17. stor. započatá výroba v sliezskych železiarňach. V 19. st. slovenskí drotári so svojim unikátnym remeslom sa preslávili po celom svete, zastali na brehoch všetkých morí, prenikli na každý kontinent. Boli často jedinými reprezentantmi malého národa, o ktorom svet dovedy nevedel. Svojou pracovitosťou a schopnosťami si získali jeho obdiv. Z mnohých sa stali boháči. Svoje sprvu doplnkové zamestnanie pozdvihli nielen na uznávané remeslo — ale na jedinečné umenie. Zostali po nich úžitkové a umelecké predmety. no predovšetkým remeselný fortieľ s veľkým citom pre krásu. V mnohom ovplyvnili vývoj súčasnej ľudovej umeleckej výroby u nás, a to i v krajoch, ktoré z drotárstva nežili.

Zámerom výstavy „Podoby drôtu“ je predstaviť slovenské drotárstvo z hľadiska spracovania určitej podskupiny kovového materiálu, a to v nasledníctve po minuloročnej výstave „Podoby kovu“. História je venovaná iba jedna pätina výstavy zo zbierok Slovenského národného múzea. Zvyšnú časť výstavy predstavujú práce súčasných umeleckých drotárov západného Slovenska.

Na výstave majú zastúpenie títo umelci, školy, firmy:

- akad. mal. Remígia Biskupská, Bratislava
- Ladislav Jurovatý st., Bratislava
- Ladislav Jurovatý ml., Bratislava
- Ladislav Mikulík, Senica
- Ladislav Kunetka, Častá
- Irena Kertéssová, Bratislava
- SOUS Hlohovec
- Centrum voľného času KLOKAN, Bratislava
- Drôtovňa, a. s. Hlohovec

Zdroj: Bulletin Folklórnych slávností Myjava, 1997.

Fotodokumentácia vystavovaných výrobkov umeleckých drotárov na výstave „Podoby drôtu“ v SNM – Múzeu SNR v Myjave, 1997

www.vav.sk

2005

PIESEŇ DREVA

Organizátor:
Festival európskej ľudovej kultúry
Myjava 2005

Vás pozývajú na výstavu

PIESEŇ DREVA

DREVOREZBY
Ivana Tomeša, jeho
priateľa F. Gajdu zo Strážnice,
žiakov A. Iršu a ďalších

SNM - Múzeum SNR
08.06. - 28.06.2005

Vernisáž:
17.06.2005 o 17.00 h

Rezbár Ivan Tomeš a jeho žiaci počas otvorenia výstavy v priestoroch SNM – Múzea SNR v Myjave, 2005

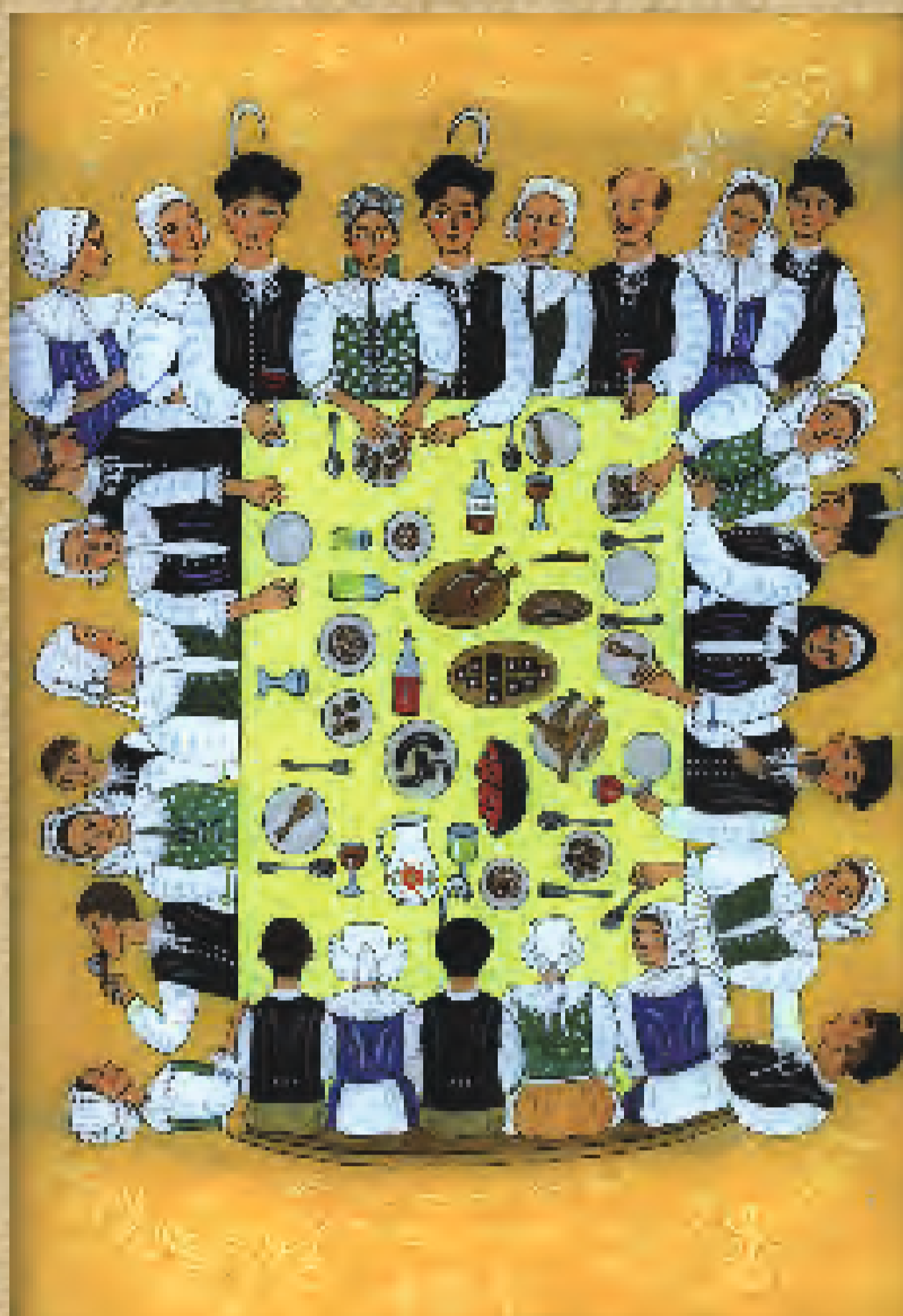

Tvorba rezbára Ivana Tomeša, Františka Gajdu, Andrea Iršu a i. na výstave „Pieseň dreva“ v priestoroch SNM – Múzea SNR v Myjave, 2005

www.vivak.sk

2006

NA SKLE MAĽOVANÉ

Sklomal'by rôznych motívov
od autorky Zuzany Vaňousovej

Zdroj: Bulletin Medzinárodného folklórneho
festivalu Myjava, 2006.

Po prvý raz za roky trvania Folklóriiych slávností Myjava sa budú samostatne prezentovať v monotematickej výstave PODMAĽBY NA SKLE, ľudovej umelkyne z Považskej Bystrice pani Zuzany Vaňousovej a jej dcéry Evy Rusnákovovej.

Zuzana Vaňovsová je medzi výtvarníkmi už pojmom. Táto dnes už 85-ročná rodáčka z Kysúc žije a tvorí v Považskej Bystrici. Maľovanie bola jej veľká láska už na Kysuciach, no plne venovať sa jej mohla až na dôchodku. Umelecky dozrievala pod vplyvom Františka Šestáka, Zdena Horeckého, Vlada Kožúra, Márie Medveckej a ďalších. Dnes jej práce nájdeme nielen v našich múzeách a galériách, ale po celom svete. Na dôchodku začala maľovať i jej dcéra Eva. Predstavia sa Vám obidve.

Využitím ich tvorby sa výstava stala obsažnejšou, no súčasne je to výpoveď dvoch generácií na tú istú tematiku. Podľa tematiky z troch oblastí sa člení i naša výstava, takže môžeme vidieť a porovnávať

I. Myjavske motívy (maľované už od jesene podľa myjavských piesní).

II. Zvykoslovné motívy inšpirované širšou oblasťou Slovenska.

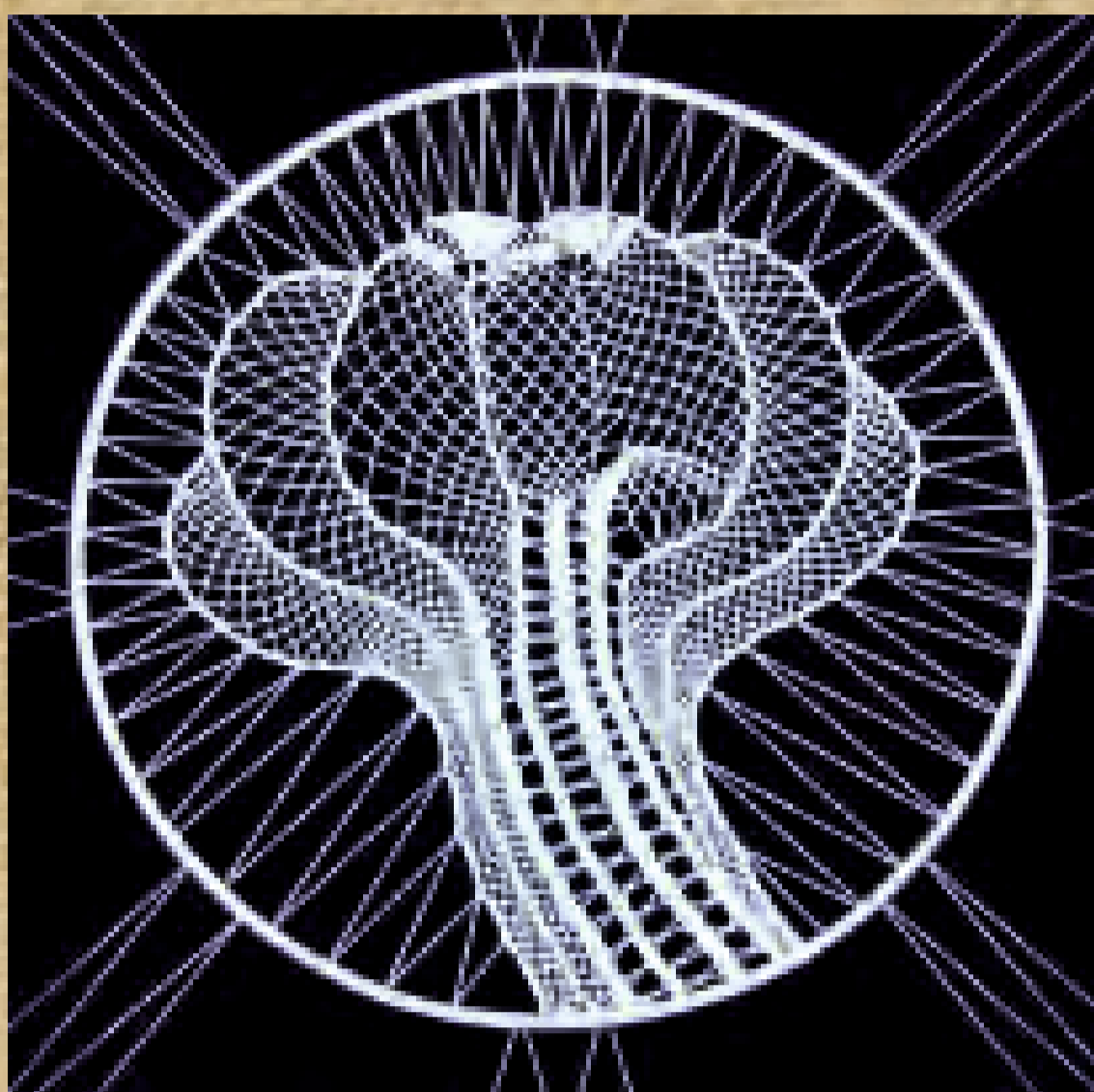
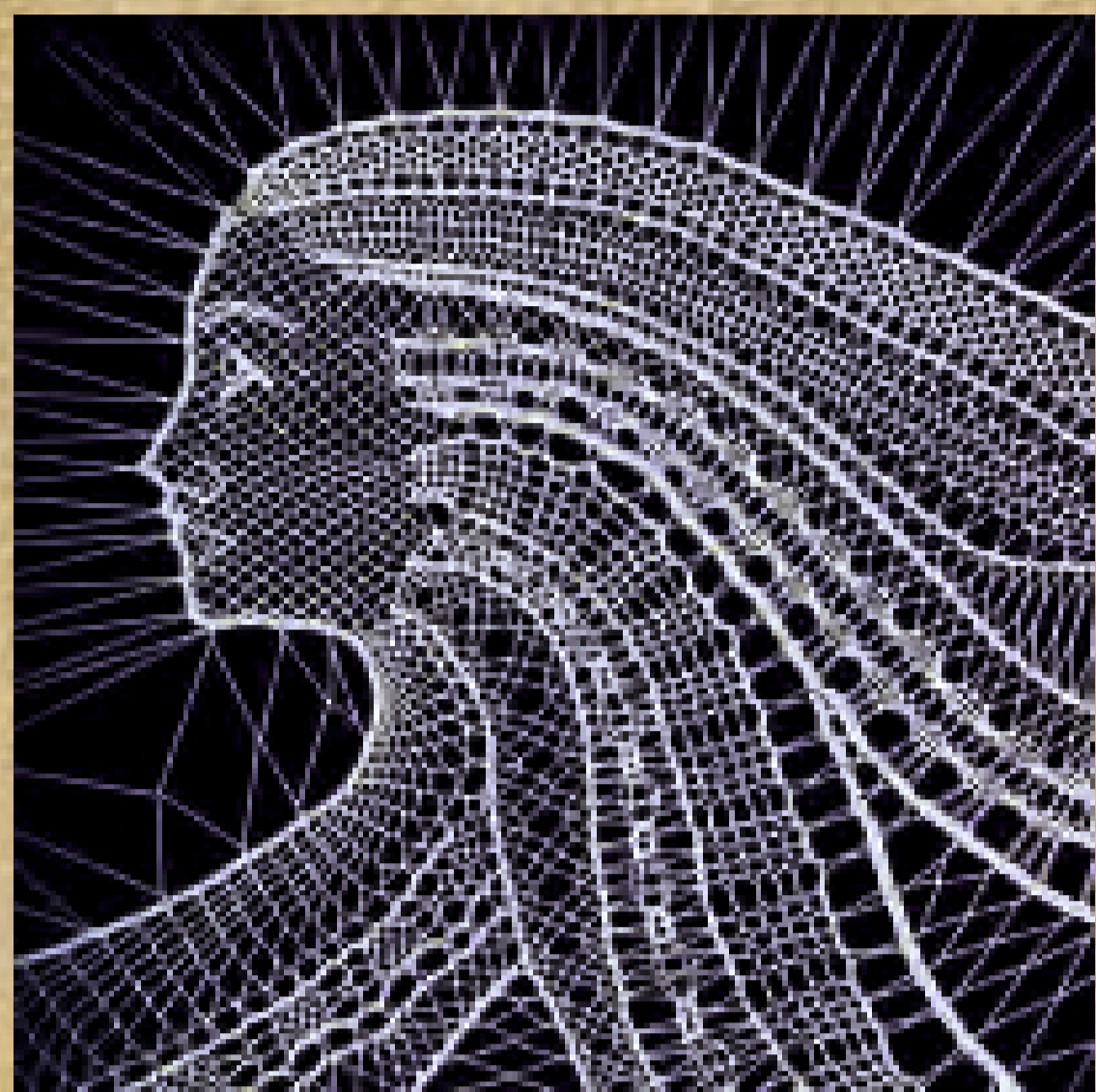
III. Sakrálne motívy zo slovenských prameňov. A s výtvarničkami sa môžete osobne stretnúť práve 16. júna 2006. A s ich umením už od 9. júna do 30. júla 2006. Bude to

stretnutie s krehkou, obdivuhodnou krásou a prácou a umelkyňami, ktoré sú najlepším dôkazom toho, že schopnosti človeka, jeho talent nezávisia od veku, ale naopak tvorivosť robí život zmysluplným a vari i sviežim, lebo pani Zuzana Vaňousová a Eva Rusnáková sú stále rovnaké.

vá vá vá vá

2004

ČIPKA V TVORBE VLADIMÍRA PAGÁČIKA

Čipkárstvo patrí medzi náročné textilné ľudové umenie. Napokon čipka, ktorá má v sebe vždy značný kus poetiky, je korunou ľudového odevu, textilu.

V regiónoch západného Slovenska sa stretávame s čipkami novomestskými, krajnianskymi, hlbockými, piešťanskými, slovenskogrobskými, sered'skými, šoporňan-skými, topolčianskymi. V osemdesiatych rokoch 19. stor. sa krajnianske čipky začali výrazne odlišovať od susedných oblastí. Konopné čipky na kútne plachty takmer vytlačila výroba vláčkových (tylových) čipiek. Tradičná čipka sa stala v mnohom prípade i impulzom pre modernú výtvarnú tvorbu.

Z tradície čipkárstva a hľadania spojenia v osobitý výtvarný prejav vychádza i výtvarník Vlado Pagáčik (1950). Najprv bol nadšeným tanečníkom v súbore Kopaničiar. Neskôr krásu pohybu i úžitkovej čipky začal prenášať do vlastných výtvarných pokusov. S týmito jemnými nitkami naveky zviazal svoj život, keď prešiel viacerými výtvarnými prejavmi (grafikou, maľbou, tkanými tapisériami).

Vlado Pagáčik vyniká medzi ostatnými „čipkármi“ svojou osobitou realizáciou tvorby: kombinovaním paličkovania a technikou viazania a uzlovania nití, a to s cieľom dosiahnuť jemnejšej línie a kontúry.

Najprv sa zrodí myšlienka, potom precízne rozpracovanie štúdie. Jeho práce sú autentické, žiariace čistotou, strohosťou bielej farby, ktorá je nielen dôstojná, ale povznášajúca. Predkladá nám figurálne i prírodné kompozície s hlbokým filozofickým podtextom. Máme tak možnosť hodnotiť jeho uchopenie tradície v 42 prácach, a tiež jeho výtvarnícke pracovné náradie – vankúše, paličky, ktoré si sám zhotovuje.

Toto všetko sa dá konfrontovať s tradičnou čipkou z oblasti Myjavy.

Zdroj: Bulletin Medzinárodného folklórneho festivalu Myjava, 2004.

Ukážky tvorby Vladimíra Pagáčika z Myjavy

www.folklorefestival.com

2006

OBRAZOPIS VEĽKEJ MYJAVY, TUREJ LÚKY A MESTEČKA VRBOVCE

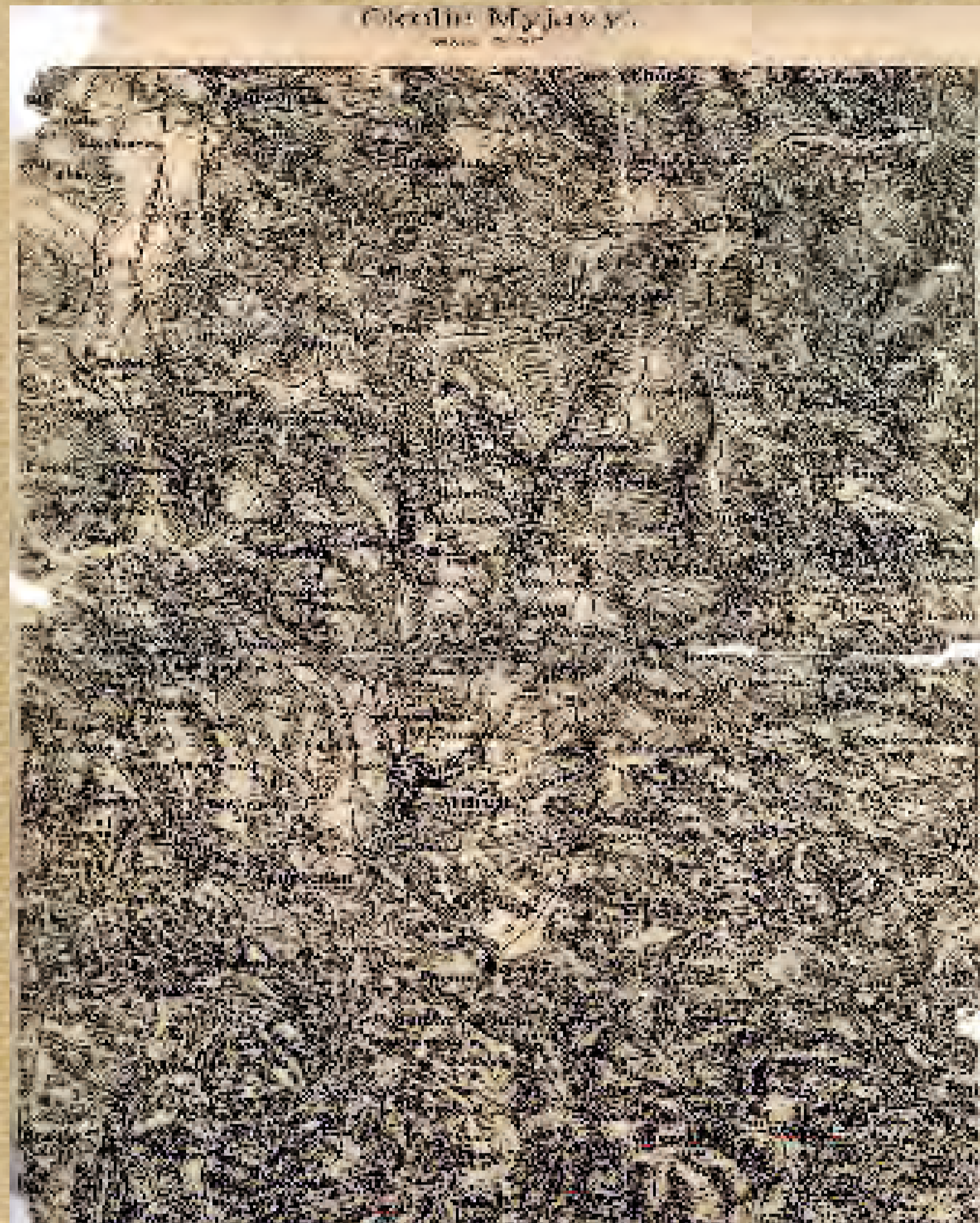
Pohľadnica historických objektov Myjavy
nedatované

V druhom ročníku FESTIVALU EURÓPSKEJ TRADIČNEJ KULTÚRY — MYJAVA 2006 chceme práve našim OBRAZOPISOM priblížiť región a miesta, ktoré sú späť už 30 rokov s konaním Folklórneho festivalu v Myjave.

Za tie roky tisícky návštevníkov prešlo amfiteátrom, mestom, výstavami, nadšene tlieskalo domácim i zahraničným účinkujúcim — nositeľom folklórnych tradícií, ktoré vychádzajú z koreňov národných i regionálnych. Ale tie korene musel dakto a dakedy hlboko zasadiť do zeme, musel sa o ne starať, aby nevyhynuli. Práve náš OBRAZOPIS Vás chce bližšie zoznámiť s týmito miestami známymi svojím osobitým folklórnym prejavom, ľudovým prejavom ako takým, neobvyčajnou láskou. V krátkosti Vás oboznámime s históriou Myjavy i s jej kopaničiarskym osídlením, so získavaním chleba každodenného, s remeslami, odevom meštianskym, mestským a kopaničiarskym, s administratívnym usporiadaním, vysťahovalectvom, obradmi, spoločenským životom a nositeľmi folklórnych tradícií. O rok by mal vystriedať OBRAZOPIS MYJAVY iný región a po ňom zase ďalší. A tak by sa mali postupne zmapovať všetky regióny, ktoré mali čo povedať a ukázať nielen v Myjave, ale i v Piešťanoch, Krakovanoch — teda po celé polstoročie.

Po tieto dni v OBRAZOPISE môžete hľadať len Myjavu vrátane jej bývalých kopaníc, Turú Lúku a mestečko Vrbovce.

Zdroj: Bulletin Medzinárodného folklórneho festivalu Myjava, 2006.

Historická mapa Myjavy a kopaníc
z monografie Myjavy od J. Bodnára, 1911

Pohľadnica z Vrboviec, nedatované

Pohľadnica zachytávajúca Rímskokatolícky
kostol v Turej Lúke, nedatované

2007

FIGURÁLNE A ZDOBENÉ ÚLE

*Vyšiel prvý roj
na Gazdovský dvor,
vyšiel na oblôček,
sadol si na stromček...*

Výstava Figurálne a zdobené úle je skutočne akýmsi prvým rojom. Je prvou výstavou na Gazdovskom dvore v Turej Lúke – súčasťou programu Festivalu tradičnej európskej kultúry Myjava 2007.

Tematicky patrí rovnako ako včelárstvo k Myjave–Turej Lúke i ku tradičnej európskej kultúre. Včelárstvo bolo rozvinuté všade a ku nemu patrili úle. Na nich môžeme priamo poukázať na výtvarné schopnosti, um a estetické cítenie našich predkov. To sa prejavovalo na všetkých druhoch úl'ov. Takými sú kláty /dlabáky/, úle slamené jednoduché, úle slamené zdobené, úle reliéfne zdobené a tie z hľadiska návštevníka najzaujímavejšie úle figurálne — antropomorfné a zoomorfné a úle architektonicky zdobené. Tvorcami úl'ov boli nadaní samoukovia i zruční remeselníci. Často zdobené námety mali ochraňovať včelín pred zlými silami. Nuž to isté platí i v našom prípade a veríme, že tomu tak bude i vrátane počasia. Zdobené úle sú dnes už v reále minulosťou. Väčšina z nich sa nachádza v zbierkach múzeí či súkromníkov.

Prezentované úle pochádzajú zo zbierok Slovenského poľnohospodárskeho múzea v Nitre, Múzea včelárstva na Slovensku v Kráľovej pri Senci, Vlastivedného múzea v Hlohovci.

Fotodokumentácia vystavovaných úl'ov v priestoroch Gazdovského dvora v Turej Lúke, 2007

Zdroj: Bulletin Medzinárodného folklórneho festivalu Myjava, 2007.

2010

LUDOVÉ ŠPERKY

Spony filigránové
Myjava a okolité kopanice, 19. st.

Gombík tepaný
Myjava a okolité kopanice, 19. st.

Gombíky cínové
Myjava a okolité kopanice, 19. st.

Gombíky filigránové strieborné
Myjava a okolité kopanice, 19. st.

Gombíky filigránové
Myjava a okolité kopanice, 19. st.

www.vav.sk

2008

KROJE A L'UDIA V DIELE MARTINA BENKU

Sviatočný odev
z myjavských kopaníc, 1935

Brezovanky, 1946

Kopaničiarka v kožuchu, 1946

Tol'ko uvádzaný „rok s osmičkami“ nám vlastne sám pripomenul, že patrí k nemu i dielo a osobnosť Martina Benku. Stále tvorí v dejinách našej kultúry samostatnú — priam ucelenú epochu s trvale platným odkazom. Je to v skutku nanajvýš národný umelec, ktorý patrí nám všetkým. Veľa sa už o ňom popísalo, veľa povedalo. Jeho ilustrácie učebníc, rozprávok nás sprevádzali od útleho detstva a reprodukcie jeho monumentálnych diel nechýbali v žiadnej zbierke, triede. Benkov rukopis sa vliat do našej pamäti — teda zväčša do pamäti tej staršej generácie. Dnes ho chceme pripomenúť všetkým.

Martin Benka sa narodil 21. septembra 1888 v Kostolišti /bývalom Kiripolci/ pri Malackách ako najmladší zo siedmich detí. Začínal veľmi skromne. Najprv ho zaujala hudba a učil sa hrať na husliach u kapelníka v Malackách. Chuť dačím byť i nadanie bolo, no prostriedky na to nie. V rokoch 1903 – 1906 sa v Hodoníne učil za maliara izieb, v rokoch 1906 – 1909 bol tovarišom vo Viedni a začal chodiť do súkromnej maliarskej školy ak. mal. E. Neumana, kde si jeho talent všimol novinár J. Langer. Zabezpečil mu maliarske školenie u známeho krajinkára A. Kalvodu v Prahe. Tam pobudol od 1. 11. 1909 až do 1. 11. 1939, kedy sa presťahoval do Martina. Už začiatkom 30-tych rokov prešiel viackrát Slovensko krížom-krážom na svojich študijných cestách. Maľoval krajiny, no vytrvalo vyhľadával možnosti zobrazenia konkrétnych ľudí v tradičných domáciach, najradšej však v sviatočných a obradových odevoch. Na mnohé miesta Slovenska sa musel vracieť za modelmi viackrát v špeciálne dohodnutý čas. Bývalo to v nedeľu, lebo inak boli ľudia v práci. A Benka si mimoriadne vážil „ľudí práce“. Tak vznikali jeho priam dokumentárne krojové štúdiá — štúdiá konkrétnych ľudí. Vytvoril dokonca „Prehľad krajských oblastí ľudí a nárečia.“ Všetky zobrazené kroje, detailné súčiastky i záznamy o ľuďoch a mieste mali slúžiť ako pomôcky pri maľovaní obrazov na výstavy. No Benka často predstavu svojich hrdinov zvytvárňoval, štylizoval, dokonca kombinoval v snahe dosiahnuť čisté slovenské formy, a to v zmysle výtvarnom i národnom. Mal svoje lokality, ktoré miloval. Medzi ne patrí i Myjava, Brezová pod Bradlom, Stará Turá, Bošáca a ďalšie.

Žena v kroji (štúdiá), 1935

Zdroj: BAJCUROVÁ, K., BENŽA, M.: Martin Benka – Odev môjho ľudu. 2006.

Zdroj: Bulletin Medzinárodného folklórneho festivalu Myjava, 2008.

www.kroj.sk

2012

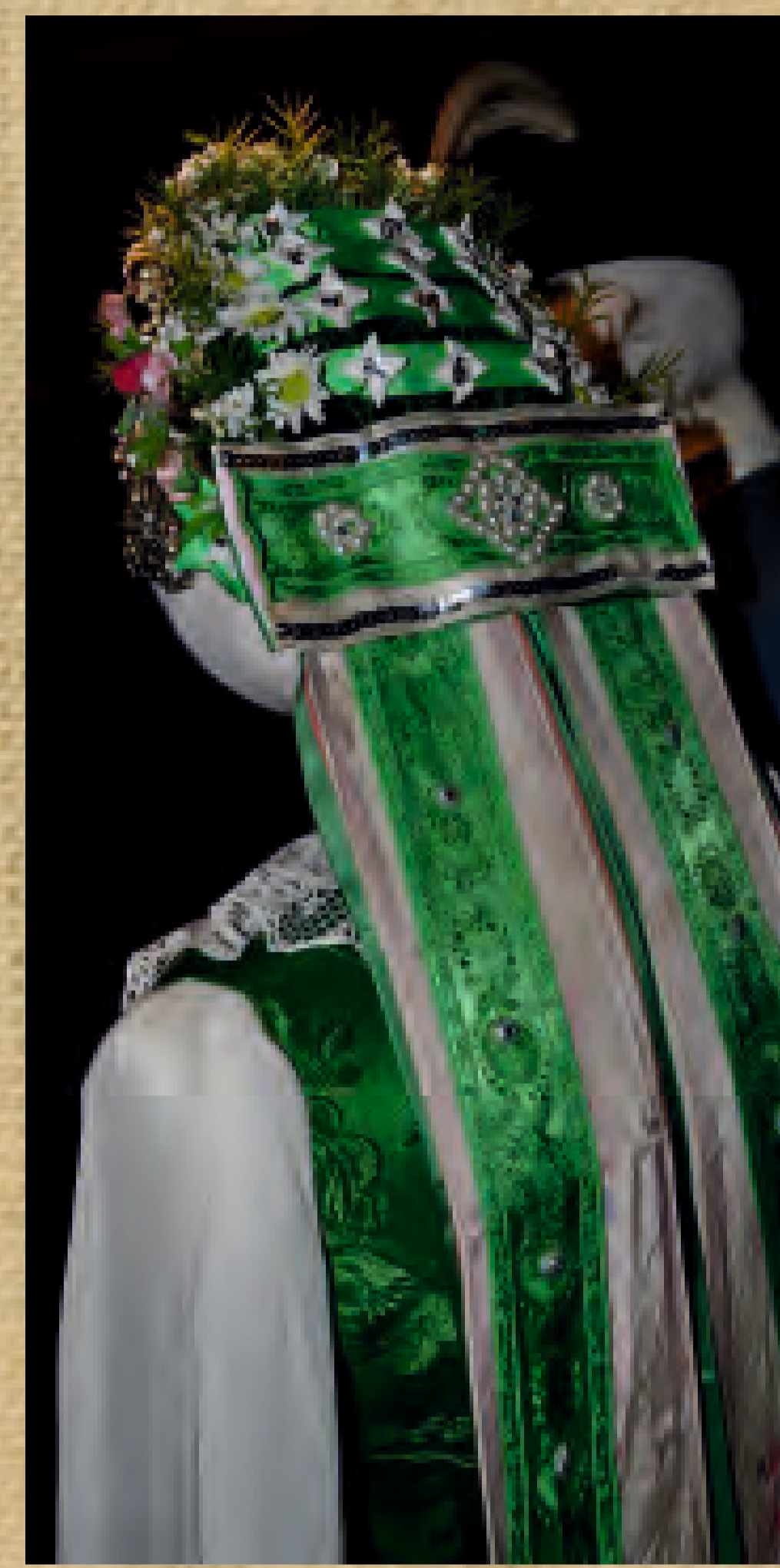
OBRADOVÝ TEXTIL

Textília zakrývajúca dieťa cestou na krst, nedatované

Svadobná póla – textília prehodená cez ramená nevesty, 1939

Svadobná parta z myjavských kopaníc pol. 20. st.

Obradový textil — to je široký pojem s nesmieme bohatým obsahom. Zarád'ujeme doň obradový odev, textilné a iné obradové doplnky, všetko čo nesie v sebe symboliku toho ktorého obradu. A čo kraj — to iná obyčaj a rovnako toľko jednotlivostí i odlišností. My v našom prípade budeme úzus Myjavy, Javoriny, Záhoria porovnávať s inými vzdialenejšími oblasťami. Je tu čo porovnávať i obdivovať. Sme si vedomí, že obradový textil a všetko čo s ním súvisí, je okrem umeleckého prejavu nositeľom duchovnej kultúry toho ktorého kraja. Svoju úlohu tu má nielen geografická poloha, ale aj vierovyznanie nositeľ'ov i mnohé ďalšie podružné okolnosti. Tematicky je výstava rozdelená do troch častí: 1. narodenie, 2. sobáš a založenie rodu, 3. posledné veci človeka. Výstava je 2-rozmerná zostavená z reprodukcií fotografií, výtvarných prác a príslušných textov.

Zdroj: Bulletin Medzinárodného folklórneho festivalu Myjava, 2012.

Plachta kladúca sa pod truhlu zosnulého, pol. 19. st.

Pohrebná zástava Pytlikárskeho spolku v Myjave, 1833

www.mojavsky.com

2015

POÉZIA KUCHYNE

Výstava je realizovaná prostredníctvom fotokópií originálov zo súkromných a muzeálnych zbierok a z nadačných prameňov. Vyšívané dečky (kuchynky, kuchárky, nástenky) nechýbali zavesené na stenách kuchýň našich babičiek, prababičiek v 2. pol. 19. storočia až do polovice 20. storočia. Mali nielen svoj výtvarný prejav, ale každá iná tematickú myšlienku, motto, slogan... Boli z jemného plátenka, väčšinou obdĺžnikového tvaru, no nechýbali ani štvorce, elipsy, ovály s výšivkami na predtlačí, či vlastnými. Vyšívané boli väčšinou retiazkovým stehom na bielom podklade čiernou, modrou alebo červenou bavlnkou. Kuchynky sa volali preto, že ich úlohou bolo ochrániť omietku stien v kuchyniach pred postriekaním masťou pri varení. Podľa sloganu či tematického motívu ich môžeme rozdeliť do viacerých celkov — príslovia a porekadlá a iné ľudové múdrosti; verše z ľudových piesní či básničiek; texty s charakterom výchovným i náboženským na motívy vlastenecké, národné, vojenské, ľúbostné, náboženské, edukačné (najmä protialkoholické a upratovacie). Dominoval tu vyšitý obrázok (z antiky, mytológie, postavy v krojoch, zoomorfné a prírodné motívy, motívy predmetov, či rôzne symboly. V 50. rokoch 20. st. stratili svoju módnosť príchodom keramických obkladov. My sme expozične využili pri výstave v exteriéri fotokópie podľa originálov z Múzea SNR v Myjave, z Gazdovského dvora v Turej Lúke, zo súkromných zbierok pani Krásnej, Svrčkovej, Bunčiakovej, Tallovej z Priepasného, pani Hmirákovej z Myjavy, pani Valáškovovej z Krajného, pani Štefkovej z Vrboviac, pani Hradskej zo Starej Myjavy — za čo im patrí naša vďaka.

Zdroj: Bulletin Medzinárodného folklórneho festivalu Myjava, 2015.

Vyšívaná textília určená na odkladanie hrebeňov, umiestňovaná pod zrkadlo

Vyšívané dečky – „kuchynky“, „kuchárky“, „nástenky“ rôznych motívov, vešané po stenách kuchýň; ich funkcia spočívala v ochrane omietky stien pri varení (postriekaním masťou a i.)

Daniel Krman ml. (1663 - 1740),
evanjelický kňaz

Ján Trokan (1810 - 1894)
evanjelický kňaz, spisovateľ

Štefan Bednár (1909 - 1976)
maliar a spisovateľ

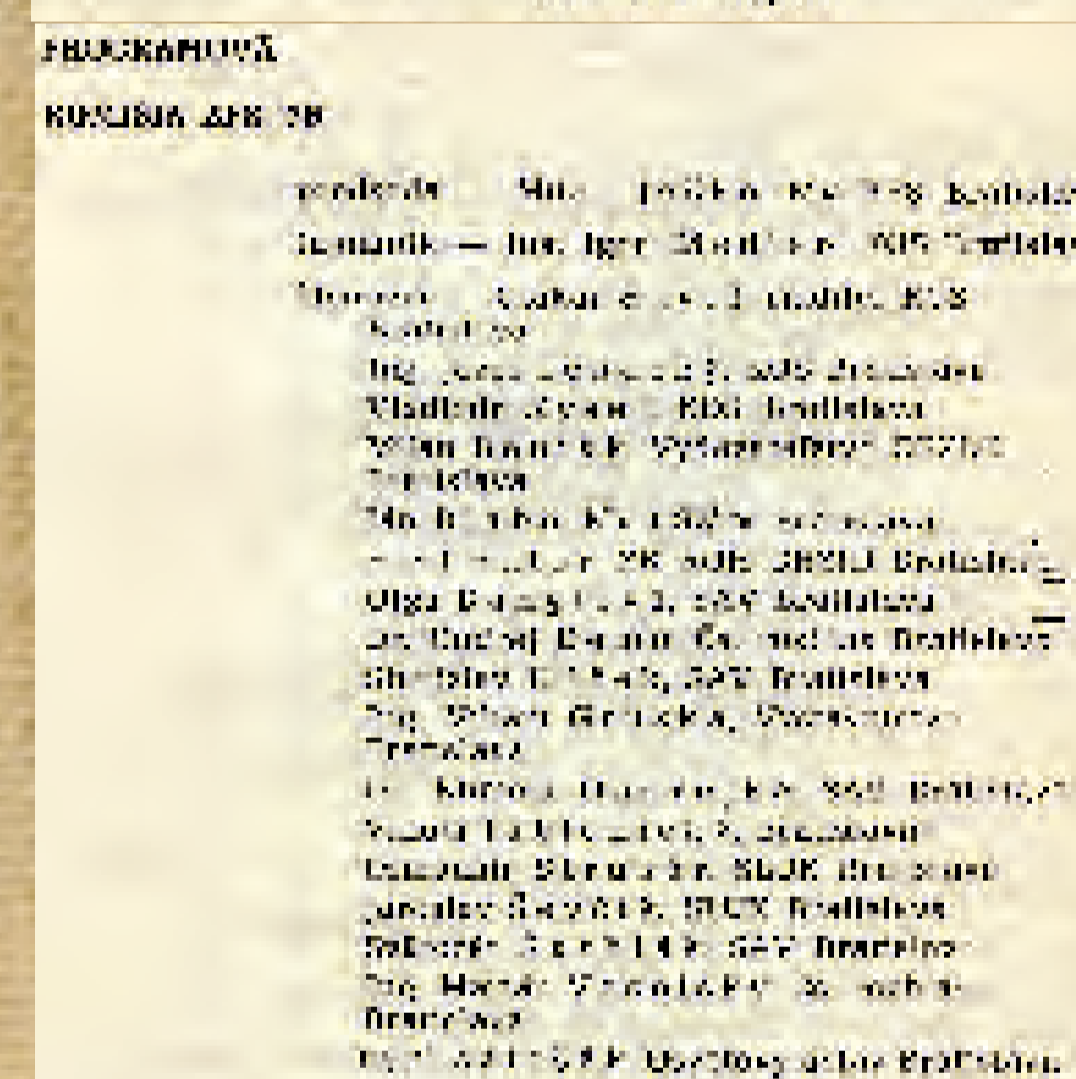
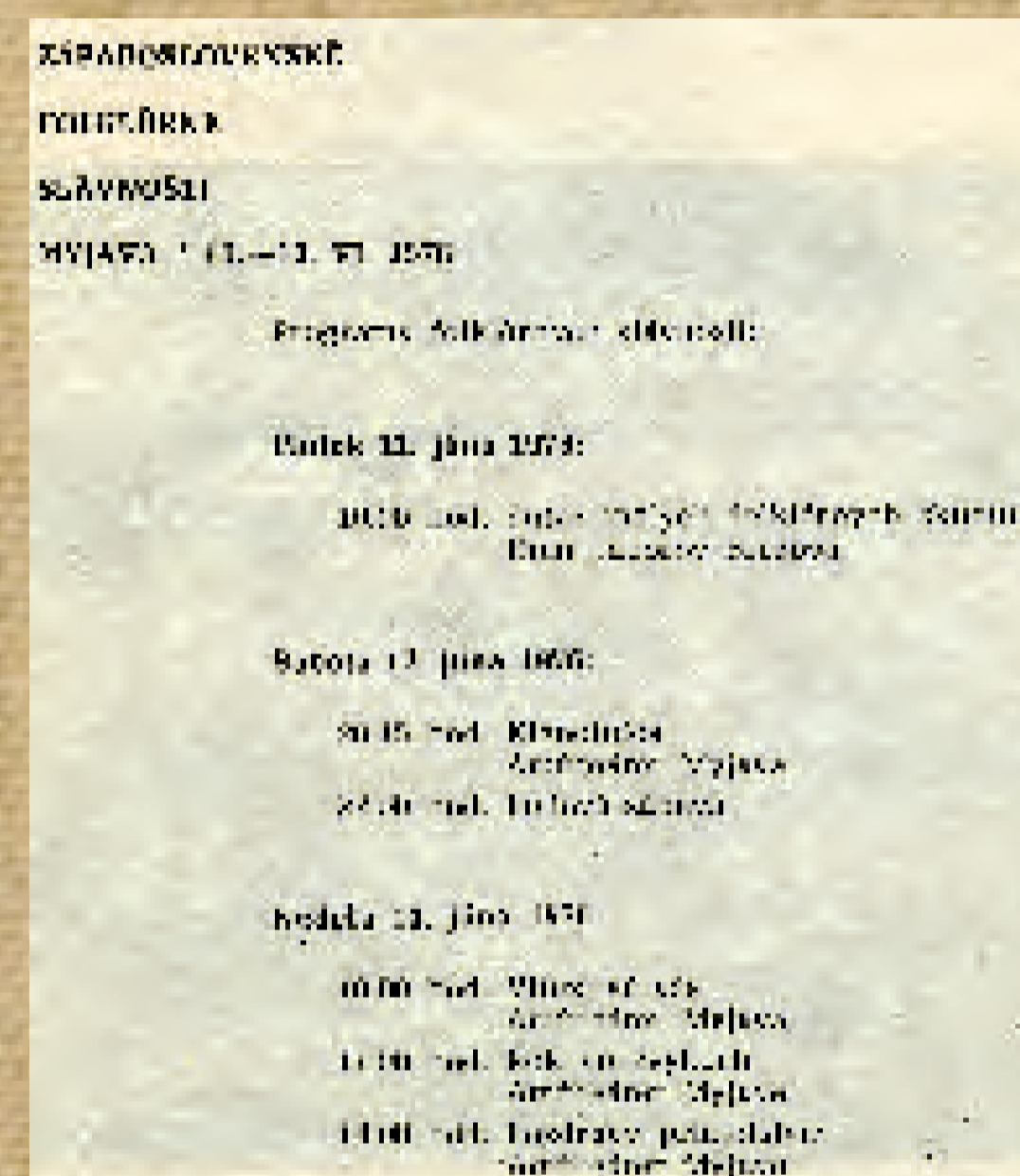
Výstava je uvedená z príležitosti dvoch jubileí — dvoch fenoménov, ktoré sú vtlesnené medzi roky 1586 - 2016. Prvé vročenie — 1586, predstavuje rok založenia Myjavy vrátane prvých zmienok o nej. Druhé vročenie — 1976, je rokom, kedy sa začali konať v areáli Tmovce Folklorne a mierové slávnosti Myjava 1976 s novou koncepciou. Medzi inými zníenaní sa začalo obdobie realizácie výstav ľudového výtvarného prejavu. Vytypovali sa štyri základné okruhy: 1. kolekcia zberateľov — amatérov, 2. výtvarné profily obcí, 3. výtvarná tvorba, 4. výtvarné prejavy.

Navrhované Myjavské impresie — sú teda množstvom spomienok, množstvom úspechov, ale i výhier a prehíer — to je 430 rokov života v tejto oblasti, ktorá po stáročia písala svetlé stránky našich dejín. Je to významná etnografická lokalita s vlastnou ľudovou kultúrou i folklórnymi tradíciami.

Myjavské impresie — to je krása ducha i tela, je to večne živý fenomén, ktorý nezhasína, ale naopak, košatie a rozrastá sa i napriek tomu, že časy VEĽKEJ MYJAVY sú už minulosťou. Od roku 1955 vytvorené obce idú svojou cestou, no súčasne spoločne. Dokladom je duchovná kultúra, kresťanské vierovyznanie, nezameniteľná myjavská veža a to, čo je s ňou prepojené. Všetko, čo podnietilo naše vnemy — všetky impresie budú tlmočené prostredníctvom dvojrozmerných kópií na plochy panelov, a tak ožije i to, na čo sme pozabudli.

Ožije tvorba Benku, Bednára, Vaňousovej, Prudilovej, V doviaka, Turana, Juhásza, Trokana a mnohých ďalších. Ved' naplnené roky činnosťou, životom vôbec, tvoria vždy ľudia, tvoria dlho roky, ktoré spájajú udalosti. No a tým navigátorom, to sú osobnosti. Tak sa vytvára veľká mapa - či obrazopis kraja, architektúry a počinov.

Zdroj: Bulletin Medzinárodného folklórneho festivalu Myjava, 2016.

Bulletin Západoslovenských
folklórnych slávností Myjava,
1976.

Pavol Turan: Dom farbeníka Dobruckého

ವೂವೂವೂವೂ

Pripravilo:

CENTRUM TRADIČNEJ
KULTÚRY V MYJAVE

Zdroje informácií:

Archív Centra tradičnej kultúry v Myjave
Archív Múzea Slovenských národných rád
v Myjave

ವೂವೂವೂವೂ